Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ–ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 йил 30 январдан чиқа бошлаган | 2000 йил 24 октябрь, сешанба | № 43 (195) | Сотувда эркин нархда

Ушбу сонда:

ЖАЗО — бола туғилгандан сўнг...

...Аёл бечора 180 марта қамчи билан уришга ҳукм қилинди: Жазолаш бола туғилгандан 40 кун кейин амалга ошрилади...

2-бет

Қонун лойиҳаси муҳокамада

СУД ҲОКИМИЯТИНИНГ ҚУДРАТИ

Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 2 сентябрда қабул қилинган "Судлар тўғрисида"ги Қонуни республикамизда одил судловни амалга ошириш фаолиятини белгилаб келаётган эди. Аммо реал ҳаёт, шиддатли турмуш ва янги поғоналарга чиқишимиз ўз корректларини киритмоқда. Жумладан, жамиятдаги кенг кўламли ислоҳотлар судлар фаолиятини ҳам янгича қуришни тақозо этмоқда. Зеро, Ўзбекистон Республикасининг ҳар бир фуқароси давлат бошқарув идоралари ва мансабдор шахсларнинг ҳар қандай ғайриқонуний хатти-ҳаракатларидан, шунингдек, шаъни ва қадр-қиммати, ҳаёти ва соғлиги, шахсий эркинлиги ва мулки, бошқа ҳуқуқ ва эркинликларига тажовузлардан суд орқали ҳимояланиш ҳуқуқига эга. У тўлақонли таъминланиши керак.

Шу боисдан ва заруратдан келиб чиқиб, мамлакатиимзда судлар ҳақидаги қонунни янгилаш, уни тўлдириш талаби юзага келди.

"Судлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг янги таҳрири лойиҳаси ана шу мақсадга қаратилган бўлиб, у 5 та бўлим, 84 моддадан иборатдир.

Хўш, унда қайси янги жиҳатлар мавжуд?

Аввало, биринчи янгилик, бу мамлакат суд тизимининг янги таҳрирда баён этилишидир. Улар Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди, Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судлари, ҳарбий судлар, Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик суди, вилоят ва Тошкент шаҳар хўжалик судлари тарзида баён этилган.

Лойиҳанинг 2-бобида Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят судлари ва Тошкент шаҳар суди ваколатлари янги таҳрирда берилиб, судларнинг ихтисослашуви жорий қилинганлиги акс этган.

Лойиҳанинг 3-бобида Фуқаролик ишлари бўйича туманлараро судллар, жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларининг таркиби ва ваколатлари белгиланган бўлиб, жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судида маъмурий ишлар бўйича судьялар бўлишлиги кўрсатилган.

Демак, янги Қонуннинг асосий моҳияти Ўзбекистон Республикасида судга тааллуқли ишларнинг тоифаларига қараб судларнинг ихтисослашуви ва Фуқаролик ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, Фуқаролик ишлари бўйича вилоят, Тошкент шаҳар судлари ҳамда Жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, жиноят ишлари бўйича вилоят, Тошкент шаҳар судлари томонидан ишларни ўз ваколатлари доирасида апелляция тартибида кўришни жорий қилинишидир.

Бугун мазкур Қонун лойиҳаси кенг жамоатчилик ўртасида, жумладан, ҳуқуқшунослар орасида чуқур муҳокама қилинмоқда, ўрганилаяпти. Шу боис уни ўрганиш жараёнида туғилган баъзи таклифларимизни билдирмоқчимиз.

Биринчидан, фуқароларнинг судларга мурожаат қилиш жараёнини соддалаштириш ва ўз яшаш жойларида судга ариза топшириш ҳуқуқини таъминлаш мақсадида лойиҳада кўрсатилганидек — фуқаролик ишлари бўйича туманлараро суд эмас, балки фуқаролик ишлари бўйича туман судлари жорий қилиниши мақсадга мувофиқ бўлар эди. Балким бунинг қайсидир маънода маблағ билан боғлиқлик жойи бордир. Лекин фуқаро учун қулайлик, судларнинг маълум ҳудуд бўйича аниқ макони бўлса, бу ўзини оқлаган бўларди, деб ўйлаймиз.

Иккинчидан, лойиҳанинг 29-моддасидаги Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят суди, Тошкент шаҳар суди ваколатларига берилган ишларни аппеляция тартибида кўриш ҳуқуқи олдидан "Ўзбекистон Республикаси Олий суди" деган жумла ҳам киритилиши маъқул бўларди. Бу табиийки, фуқаролардан тушадиган ариза ва шикоятларнинг камайишига ва Олий суд мақоми кенгайишига олиб келарди.

Учинчидан, Олий хўжалик суди билан Ўзбекистон Республикаси Олий судини жипслаштириб, Ўзбекистон Республикасида ягона Олий судни ташкил этиш борасида ўйлаб кўриш керак. Шунда мамлакат Олий суди фуқаролик, жиноий, маъмурий, ҳарбий ишлар, хўжалик ишлари бўйича суд ҳокимиятининг яхлит олий органи бўларди.

Шунда судлов амалиётини бир хил юритиш учун амалдаги қонунчиликни бир хил қўллаш имконияти яратилган ҳам бўларди.

Абдужаббор ҚУРБОНОВ,
юридик фанлари номзоди

Халқаро алоқалар

АДЛИЯ ОРГАНЛАРИ ВАКИЛЛАРИ ТОШКЕНТДА ТЎПЛАНИШДИ

Ўзбекистон Республикаси жаҳон ҳамжамиятига жадал кириб бораяпти. Бунинг бир кўриниши халқаро алоқалар ва ҳамкорлик одимларида акс этмоқда. Мамлакатимиз том маънодаги ҳуқуқий демократик, очиқ фуқаролик жамияти қуришни мақсад қилган. Шу боисдан хорижий давлатлар билан ҳуқуқий алоқалар ўрнатиш орқали амалиётни юксалтириш, ўзаро тажриба алмашиш, ҳамкорликни йўлга қўйиш муҳим аҳамият касб этади.

Ана шу йўлда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир қатор хорижий ва МДҲ давлатлари билан ўзаро фойдали ҳуқуқий ҳамкорлик ўрнатиб, бу тўғрисидаги Битимларни имзолаганлиги ҳақида илгари хабар берган эдик.

Бугун ана шу битим ва ҳужжатларнинг ҳаётга татбиқ этилиши юзасидан амалий қадамлар қўйила бошланди. Республикамиз Адлия вазирлиги ташаббуси билан шу йилнинг 17 октябрида бир қатор мамлакатлар Адлия вазирликлари вакиллари Тошкентда тўпланишди.

"Халқаро ҳуқуқий ҳамкорлик муаммолари" деб номланган семинарда қатнашиш учун Россия Федерацияси, Қозоғистон, Озарбайжон ва Қирғизистон Республикаси Адлия вазирликлари вакиллари ташриф буюришди.

Тошкент Давлат юридик институти мажлислар залида бўлиб ўтган анжуманда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги раҳбарлари, таркибий тармоқ бошлиқлари, ҳуқуқ мутахассислари ва олимлари, бир қатор вазирлик ва идоралар мутасаддилари, ўқув ва меҳнат жамоалари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Семинарни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг 1-ўринбосари Ғ.Раҳимов кириш сўзи билан очди ва халқаро анжуман иштирокчиларини олқишлади. У ўз сўзида Ўзбекистоннинг халқаро ҳуқуқий алоқалари хусусида алоҳида тўхталди, ижобий, самарали натижалар ҳамда келгусида бу борадаги режалар ҳақида фикр билдирди.

Анжуманда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Қонунчилик Бош бошқармасининг бошлиғи Х.Содиқов "Ўзбекистон қонунчилигининг тараққиёти" мавзусида маъруза қилди ва семинар қатнашчиларини мустақил мамлакатимизда ҳуқуқий база яратилиши жараёнларидан воқиф этди. Сўнг Россия Федерацияси Адлия вазирлиги МДҲ давлатлари билан ҳамкорлик бўлимининг бошлиғи — Департамент бошлиғининг ўринбосари Россия делегациясининг раҳбари Э.А.Қосимов "МДҲ давлатлари ўртасида ҳуқуқий ёрдам" мавзусида чиқиш қилди.

Семинарда шунингдек, Қирғизистон Республикаси Адлия вазирлиги бошқармаси бошлиғи ўринбосари Т.Б.Болотбекнинг "Қирғизистон ҳуқуқий тизимида халқаро шартномалар ва уларнинг ижроси" мавзусидаги Озарбайжон Адлия вазирлиги етакчи мутахассиси Т.А.Аккубековнинг "Ҳуқуқий ёрдам ҳақидаги халқаро шартномалардаги мажбуриятларни бажариш" мавзусидаги, Қозоғистон Адлия вазирлиги бошқармаси бошлиғи ўринбосари А.Амиргалиевнинг "Маҳкамавий ва ҳудудий нормативлар яратишда халқаро ҳуқуқий ҳамкорлик" мавзусидаги, Россия Федерацияси Адлия вазирлиги Департаменти раҳбари Т.Хомчикнинг "Россияда маҳкамавий норматив ҳужжатларни рўйхатга олиш" мавзусидаги, Қозоғистон Адлия вазирлиги бошқармаси бошлиғи Г.Жолдибаеванинг "Хорижий ва жамоат бирлашмалари иштирокидаги корхоналарни рўйхатга олиш ва бу борадаги халқаро алоқалар" мавзусидаги маърузалари тингланди.

Анжуманда Ўзбекистон Адлия вазирлиги бошқармаси бошлиғи Т.Берекетов "Ташқи иқтисодий алоқаларни ҳуқуқий тартибга солиш" мавзусида, М.Ҳакимов "МДҲ давлатлари ҳуқуқий ҳамкорлигининг асосий йўналишлари" мавзусида ўз фикрлари билан ўртоқлашдилар.

Халқаро семинар кенгаш қизиқарли, кўтаринки руҳда, қизғин баҳс ва мулоҳазалар билдирилган, ишчан вазиятда ўтди. Турли манфаатдор идоралар вакиллари, олимлар ва мутахассисларнинг ўз фикрлари билан қатнашиши тадбирга ижобий руҳ бағишлади.

Муҳими, бугунги кунга келиб ҳамкорликнинг салмоқли ҳуқуқий базаси яратилганлиги, баҳамжиҳат фаолиятнинг амалий қирралари очилиб, ҳуқуқий ёрдамлашув ва ахборот алмашувларга шароит тўла юзага келганлиги, икки тарафлама манфаатлар учун фаолият кўрсатиш майдони ҳозирланганлиги, ҳуқуқий муносабатларда бирдамликни янада кучайтириш имкониятларидан самарали фойдаланиш вазияти бунёд этилганлиги мамнуният билан қайд этилди.

Халқаро семинар қатнашчилари ва меҳмонлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида, Тошкент Давлат юридик институтида бўлиб, уларнинг ташкилий-амалий фаолияти билан танишдилар, Тошкент шаҳар ва вилояти, Самарқанд вилояти адлия бошқармалари ва судларида бўлишиб, бир қатор қизиқарли учрашувлар ўтказишди.

Меҳмонлар Тошкент ва Самарқанд шаҳарларидаги муқаддас қадамжоларни зиёрат қилишди, тарихий музейлар, мустақиллик йилларида бунёд этилган иншоотларни томоша қилишди, улардан орттирган таассуротлари чексиз эканлигини изҳор этишди.

Файзулла ҚИЛИЧЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг матбуот котиби хизмати раҳбари

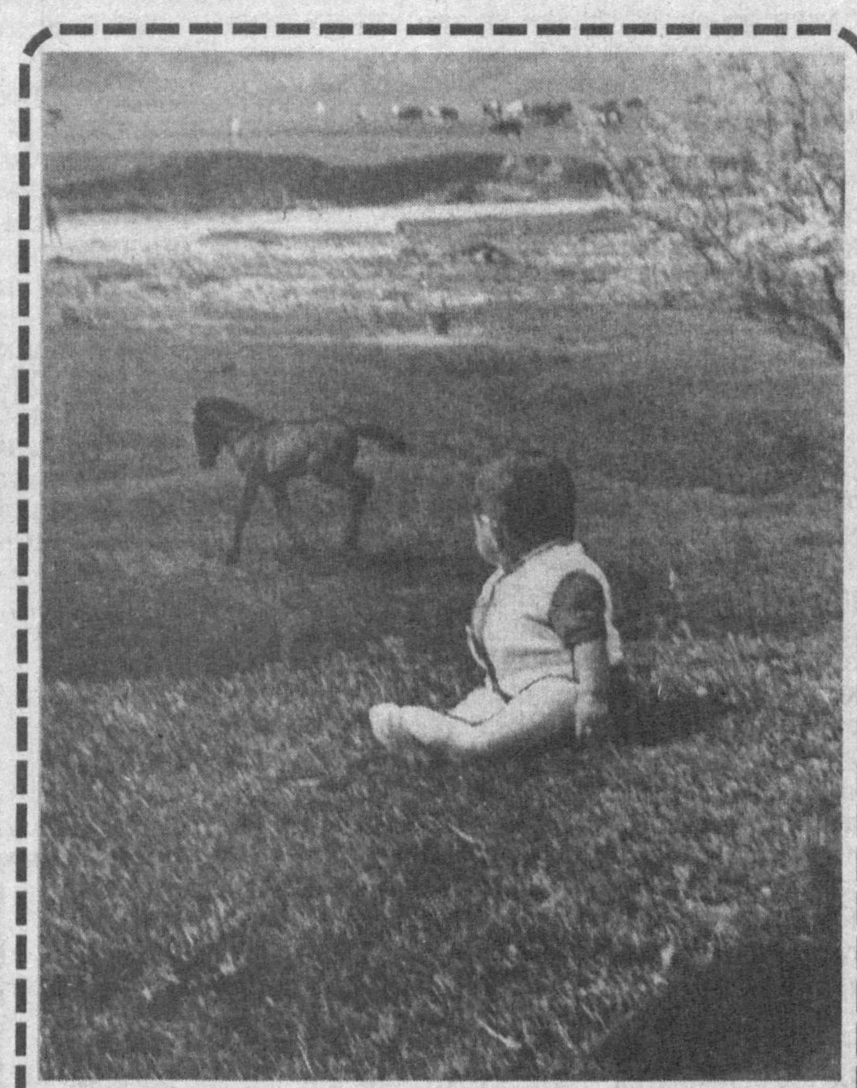

Биз — табиат фарзандимиз!

4-бет

Ҳар бир инсон ўзига ҳадя этилмиш табиатнинг соф ҳавосидан тўйиб нафас олишга, унинг ноз-неъматларидан баҳраманд бўлиб яшашга интилади. Аммо...

Шу сонга хабар

ВАТАН ЯГОНАДИР — ВАТАН БИТТАДИР

Ватаннинг ҳар бир қарич ери муқаддас, кўзларга тўтиё. Аммо нега айрим ёшларимиз ўша муқаддас тупроқни оёқости қилмоқда? Нега ўз она юртига қарши тиғ ўқталмоқда? Уларни бу йўлдан қайтармоқ учун нима ишлар қилмоғимиз керак?

Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши, Маданият ишлари вазирлиги халқ ижодиёти маданий-маърифий ишлар республика илмий-услубият Маркази, "Маҳалла" жамғармаси Тошкент шаҳар бўлими ва Сирғали туман ҳокимлиги ҳамкорликда ўтказган "Ватан ягонадир — Ватан биттадир" мавзуидаги мулоқотда бу борадаги ишлар ҳақида гап борди.

Республика Ички Ишлар вазирлиги ходими, милиция подполковниги А.Закруллаев, Тошкент шаҳар прокуратураси ходими Л.Умаров, Сирғали туман суди судьялари С.Султонов, А.Ибрагимов ва бошқа ҳуқуқшунослар мулоҳотга йиғилган шаҳар коллежлари талабларига ҳуқуматимиз ҳамда Президентимиз томонидан ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликлар, ёшларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, бугунги кунда барчамиз ҳар қачонгидан ҳам сергак ва ҳушёрроқ бўлишимиз лозимлиги ҳақида гапирдилар.

Дилфуза ХОНБОБОЕВА

Тадбиркорлар адлия идоралари ҳимоясида

КАШКАДАРЁДА:

ҚАЙСАР РАИС ҲАМЁНДАН, ҲАМ ЁНДАН ТЎЛАЙДИГАН БЎЛДИ

Муборак тумани, "Гулистон" жамоа хўжалиги раиси У.Намозов шу хўжалик ҳудудида ташкил этилган У.Асланов бошлиқ фермер хўжалигига қонуний ер ажратиб беришни асоссиз рад этиб, фермерни сароби-саргардон қилган. Фермер ҳатто жамоа хўжалигини судга берган. Суд даъвогар фойдасига масалани ҳал қилиб бергандан сўнг ҳам, раис суд қарорини бажаришни ўйламаган.

Қашқадарё вилоят адлия бошқармаси ушбу мунозарани ўрганиб, қайсар раисга нисбатан судга даъво аризаси киритди. Унга кўра, жавобгардан етказилган маънавий зарар ундириб берилиши талаби қўйилди. Айни пайтда суд қарорини қасддан бажармаганлиги учун У.Намозовни Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 232-моддаси билан жиноий жавобгарликка тортиш масаласи қўйилди.

Муборак туман суди адлия бошқармасининг даъво аризасини қаноатлантириб, раисдан 100 минг сўм миқдорда етказилган маънавий зарарни фермер хўжалиги фойдасига ундириш ҳақида қарор чиқарди. У айни пайтда суд қарорини ижро этишдан қасддан бош тортганлиги учун қонун олдида жавоб беришга жалб қилинди.

Фермер У.Аслоновнинг бузилган қонуний манфаатлари тўлиқ тикланди.

АНДИЖОНДА:

ФЕРМЕРНИНГ ЕРИ ҚАЙТАРИЛДИ

Бўз тумани М.Жалолов номли жамоа хўжалиги раисаси М.Зокирова қонуний равишда "Шахриёр" фермер хўжалигига ажратилган 19,2 гектар ерни ўзбошимчалик билан олиб қўйган. Фермер вилоят адлия бошқармасига мурожаат қилди. Текширувда унинг шикоятида келтирган фактлари тасдиқланди. Адлия бошқармаси раисни судга берди. Бўз туман суди бу ҳақдаги даъво аризасини тўлиғича қаноатлантириб, манфаатига путур етган фермерни қонуний ҳимоялади, ерни фермерга қайтариб бериш, ушбу ноқонунийлик оқибатида етказилган қарийб 1 миллион сўмлик моддий ва ярим миллион сўмлик маънавий зарарни ундириб бериш ҳақида қарор чиқарди.

Суд қарори ижро этилди.

ФАРҒОНАДА:

НАЗОРАТЧИ ТАЪЗИРИНИ ЕДИ

Вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси назоратчиси А.Ҳожиакбаров ўзбошимчалиги учун жазоланди.

У Охунбобоев туманилик хусусий тадбиркор А.Фозиловнинг фаолиятига ноқонуний аралашиб, асоссиз текширув ўтказиб, айбсиз тадбиркорни 3500 сўм жаримага тортган.

Тадбиркор вилоят адлия бошқармасига мурожаат қилди. Факт тасдиқланди.

Адлия бошқармаси назоратчининг ишини судга оширди. Охунбобоев туман суди адлия идорасининг даъво аризасини тўла қаноатлантириб, назоратчи А.Ҳожиакбаровнинг тадбиркорни ноқонуний маъмурий жавобгар қилиш ҳақидаги қарорини бекор қилди, тўлаттирган жаримани тадбиркорга қайтариб олиб берди, айбдорни эса А.Фозилов фойдасига 13,5 минг сўмлик моддий ҳамда 10 минг сўм маънавий зарарни тўлашга мажбур этди.

Ўзбошимчалик ва қонунбузарликнинг оқибати бармоқ тишлаб қолиш эканлигини А. Ҳожиакбаров каби назоратчилар бундан кейин яхшироқ ҳис этсалар ажабмас.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА:

СОЛИҚЧИЛАР ЧЎНТАК КОВЛАБ ҚОЛИШДИ

Қонликўл туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғи А.Тажетов ўз ходими Х.Абдураҳмонов билан биргаликда хусусий тадбиркор О.Қалмуродовнинг фаолиятига ноқонуний аралашиб, уни "савдо қоидаларини бузган"ликда айблаб, асоссиз маъмурий жавобгарликка жалб қилишган.

Тадбиркор Қорақалпоғистон Адлия вазирлигига мурожаат қилди. Текширувда факт тасдиқланди.

Адлия вазири солиқчиларни судга берди. Бу ҳақдаги даъво аризасини кўриб чиққан Хўжайли туман суди уни тўла қаноатлантирди. Солиқ идорасининг асоссиз қарори бекор қилинди. Устига-устак, тадбиркор О.Қалмуродовга ушбу қонунсиз ҳаракат оқибатида 20 минг сўм моддий ва 20 минг сўм маънавий зарар етказилган деб баҳоланиб, ҳар иккала солиқчидан 40 минг сўм ундириб бериш ҳақида ҳал қилув қарори чиқарилди.

Тадбиркорнинг манфаати билан ҳисоблашмаган назоратчилар ўз чўнтакларини "ковлаб" қолишга мажбур бўлишди.

Адлия вазирининг матбуот котиби хизмати

(Ушбу мавзудаги туркум хабарларни келгуси сонларда ўқиб борасиз)

Ҳамкорлик самараси

Деҳқон-фермерлар билан Сирдарё туманлараро нефть маҳсулотлари корхонаси жамоаси ўртасида ўзаро алоқалар яхши йўлга қўйилган. Бу йил 870 та шартнома тузилиб, уларнинг тўла бажарилишига эришилмоқда.

Ш.Рашидов, Сайхунобод, Гулистон туманларида фермерлар учун алоҳида ёнилғи тарқатиш шахобчалари ишга туширилди.

Суратларда: 1.(чапдан) Корхона раҳбари Анорқул Ниёзов фермер Асадулло Бердиқулов билан шартномалар хусусида суҳбатлашмоқда. 2. Бош ёнилғи тарқатувчи (ўртада) Норбек Шўхбердиев Рўзимурод Хайров, Аҳмад Бобоев каби фермерлар билан.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган суратлар

Ўз уйингни ўзинг асра!

ТУЗОҚ

Шовот туманида жиноятчилар ундан чиқиб кета олмаяпти

Шўролар замонида "Ҳамма куч ва воситалар иқтисодиётни мустаҳкамлашга", деган даъваткор шиор бўларди ва у омманинг онгига "михлаб", сингдириб туриларди. Тўғри-ю, аммо бутун эътибор давлат иқтисодий қудратини мустаҳкамлашга қаратилиб, фуқаронинг иқтисодий-ижтимоий турмуши, бахт-саодати, тинчи-ороми, осойишталигига деярли аҳамият берилмасди. Иш аксарият ҳолларда сўздан нари ўтмасди.

Мамлакат куч-қудратини юксалтириш муддаоси — давлатнинг бирдан-бир тўғри сиёсати. Аммо аҳли фуқаронинг турмушига ҳарорат бера оладиган сиёсатдангина барча наф кўради. Шу боис ҳам истиқлол замонида халқимизнинг тинч-осойишта турмуши, меҳнатини таъминловчи шиорлар ҳам, амалий ишлар ҳам олдинги маррага чиқди. Хуллас, мустақиллик айёмига етгачгина бари ўз ўрни ва измига тушди. Ҳамма эзгу ниятлар тинч-тотувлик ва осойишталик вазиятида рўёбга чиқишини ҳаёт тасдиқлади.

- Мустақиллик ҳавосидан эндигина нафас ола бошлаган кезларимиз эди, - ҳикоя қилади Шовот туман ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция полковниги А.Тожиев. - Вилоят ДАН бўлимида бошлиқ эдим. Бир куни ҳузуримга тушкун кайфиятдаги мўйсафид ташриф буюрди. Полизчи экан. Машҳур Хоразм "гурваги" бошқаларникидан ҳафта-ўн кун илгари унинг пайкалида пишиб етиларкан. Улардан 15-20 тасини машинасига ортиб, ўғли, келини ва набираларига тортиқ қилиш, шу баҳона уларнинг дийдорига тўйиб қайтиш учун кампири ҳамроҳлигида йўлга чиқибди. Афсуски, қовунининг кўпини йўлда ДАН ходимлари "чанқовбосди"га олиб қолишибди. Тошкентга 3-4 та қовун билан етиб борибди. Отанинг сўзларини тинглаб, данг қотгандим, узоқ ўйга чўмгандим.

Милиция бошлиғини тингларканман, хаёлимни "Хўш, ҳозир-чи?" деган савол банд эта борди. Пировардида амин бўлдимки, 25 миллионли халқимизнинг ҳам, унинг йўлбошчисининг ҳам фикри-қараши бир: ўз уйида тинчи-ороми бор кишигина ишини қойиллатади. Шундай экан, мақсад меҳнат кишисининг тинч, осойишта, иноқ ва баҳамжиҳат турмушини таъминлашдан иборат. Энди бу аввалги замондагидек қуруқ гапмас, ижобатини топаётган амалиётдир. Акс ҳолда милициямиз ўз жонини бу қадар жабборга бериб ишламас, ҳуқуқ-тартибот хизматидагилар кунни шу янглиғ беҳаловат ўтказмас эдилар.

- Ўзбекнинг ҳалол ошига четдан туриб оғу солиш ҳоллари кўпая боргач, мадад сўраб жамоатчиликка мурожаат қилдик, - деди туман ИИБ бошлиғининг ўринбосари Омонбой Аҳмедов, - улар бизни тушунишди. Аҳоли осойишталигини таъминлашда энг яқин кўмакчимизга айланган маҳалла посбонлари гуруҳлари ана шу тариқа юзага келди. Республика Вазирлар Маҳкамасининг мазкур масалага оид қарори ижросини шу йўсинда уддаладик. Ҳозир туман ҳудудида маҳалла посбонлари гуруҳлари 10 тадан ошиқ. Сони эса 200 тага етди.

Суҳбатдошимиз жиноятчиликнинг пайини қирқишда ушбу гуруҳларнинг хизмати беқиёслигини таъкидлади. Дарвоқе, бундай беқиёс хизматлар инсонга инсоний муносабатда бўлинган, қалбларга йўл очилган, топилган жойдагина намоён бўлади. Башарти, милиция оддий фуқаролар тинчи, хотиржамлигини кўзлаб, унинг ҳузурига ошиқмаса, дўстлари сони бу қадар ортмаган, саъй-ҳаракатларига бу қадар хайрихоҳлик билдирилмаган, бел боғлаб кўмакка отланилмаган бўларди. Шовотда одамлар милициянинг режа ва ниятларини маъқуллаб, маҳалла посбонлари билан кифояланиб қолишмади.

(Давоми 3-бетда)

Қарор ва ижро

БОЗОРДАН НАРХ ҚОЧСА,

ХАРИДОРДАН ИНСОФ КЕТАДИ

Термиз Жайхун билан бўйлашиб, қад кўтарган қадимий шаҳар. Мамлакатимиз жанубида жойлашган бу юрт ўзига хос табиий иқлимга эга. Шаҳарнинг бундай иқлими ҳар бир соҳада ҳам ўз талаблари, қонун - қоидаларини табиий равишда кашф этади. Шу жумладан бозорларда ҳам... Термиз шаҳар прокурори Самижон ОМОННИЁЗОВ билан бўлган суҳбатимиз бозор ва у ердаги шарт-шароитлар ҳақида бўлди.

- Самижон ака, шу йилнинг 22 июнидаги Республика Вазирлар Маҳкамасининг "Бозорлар фаолиятини такомиллаштириш ва маҳсулотлар сотиш учун зарур шарт-шароитлар яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори юзасидан прокуратурада қандай ишлар амалга оширилмоқда?

- Бундай қарорлар халқимиз турмуш даражасини яхшилашда муҳим ўрин тутади. Бозорлар қадимдан халқнинг барча турдаги маҳсулотларга бўлган талабини қондиришга хизмат қилиб келган ва келмоқда. Шу сабаб шаҳар прокуратураси бу масалага эътибор бераяпти. Керакли тадбирлар ишлаб чиқилиб, шу соҳага тааллуқли фармон ва қарорларнинг бажарилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатиш учун ҳаракат қилмоқдамиз.

Юқоридаги қарорга асосан махсус мутахассислардан иборат бир гуруҳ тузиб, Термиз шаҳридаги марказий бозорларнинг фаолияти атрофлича ўрганилиб чиқилди. Текширишда бир қатор камчиликлар борлиги аниқланди. Масалан, Термиз шаҳар, Б.Хушвақтов кўчаси, 22-уйда яшовчи фуқаро Умид Жалилов бир бош қўй гўштини ҳеч бир ҳужжатсиз, санитария қонун-қоидаларига зид равишда сотаётганлиги факти аниқланди. Ёки Жарқўрғон туманидаги Мустақиллик кўчаси, 3-уйда истиқомат қилаётган Рустам Резвоновга рухсатномасиз, махсус кийим-бошсиз бир бош қорамол гўшти билан белгиланган қонун-қоидаларга зид равишда савдо қилаётганлиги учун тегишли чора кўрилди. Бозор маъмурияти томонидан савдо-сотиқ ишларини белгиланган қонунлар асосида ташкил этишда сусткашликка йўл қўйилганлиги сабабли ҳам Марказий бозорда керакли рухсатномасиз, халатсиз, шароитсиз гўшт маҳсулотлари билан савдо қилиш фактлари ўрганилиб чиқилди. Термиз шаҳар, Отабоев кўчаси, 27-уйда яшовчи фуқаро Аллаберди Нарзиқуловнинг белгиланган қонун ва қоидаларни четлаб ўтиб, ўзича, ҳеч қандай рухсатномасиз қорамол гўшти билан савдо қилаётганлиги аниқланиб, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 109-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилиб, ижро қилишлик учун шаҳар ветеринария бўлимига юборилди. Шунингдек, фуқаро М.Абдураҳмpraнованинг тиббий кўрикдан ўтмай, шаҳар санитария-эпидемиология назорат марказидан рухсатсиз овқат сотаётганлиги аниқланиб, унга нисбатан ҳам юқоридаги Кодекснинг 53-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилиб, ижро қилиш учун шаҳар санитария-эпидемиология назорат марказига юборилди.

Текширув натижасида гўшт павильони паттачиси А.Шарипов жавобгарлигидаги 1 минг 30 сўмлик чипта пулини ўз шахсий эҳтиёжларига ишлатиб юборганлиги фактлари аниқланиб, тегишли чора кўрилди.

- Марказий бозордаги шарт-шароитлар ҳақида тўхталсангиз.

- Термиз шаҳри кейинги йилларда қурилган кўплаб кўркам бинолар эвазига янада обод ва чиройли бўлди. Алпомиш майдони, кенгайтирилган йўллар, шаҳардаги қурилган янги "Юбилейний", Марказий бозорлар ҳам шулар жумласидандир. Барибир янги-янгида. Кейинги йилларда қурилган ҳамда қайта таъмирланган бозорларда савдо-сотиққа анчагина қулайликлар яратилган. Аммо туя бўйига ишониб, йилдан қуруқ қолган экан. Бозор маъмурияти фаолиятида ҳам кўпгина нуқсонлар борлиги текшириш мобайнида маълум бўлди. Фикримнинг исботи учун далиллар келтириш ўринли деб ўйлайман. Шаҳардаги "Марказий бозор" очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти қошида ташкил этилган тайёрлов савдо корхонасининг фаолияти мутлақо талабга жавоб бермайди. Корхона ташкил қилинганлигига 3 йилдан ошган бўлса-да, бозор маъмурияти томонидан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш, қўриқлаш учун омборхоналар йўқ. Ҳаттоки, корхона бу шарт-шароитларни амалга ошириши учун бозор ҳудудидан ер ҳам ажратилмаган. Оқибатда корхона номигагина фаолият кўрсатмоқда. Бундан ташқари, тайёрлов корхонасида шартномалар тузиш ҳам ўлда-жўлда. Мазкур тайёрлов корхонаси 2000 йил учун хўжаликлар билан бор-йўғи 4 та шартнома тузганлигининг ўзи ҳам унинг ночор аҳволда эканлигини яққол исботлаб турибди. Бунинг устига бу шартномалар вилоят маҳсулотлар тайёрлаш ва сифати бўйича давлат инспекцияси томонидан қайд этилмаган. Йўл қўйилаётган камчиликларни бартараф этиш учун бозор жамияти раисига амрнома берилди.

- Ҳар қандай бозорда ҳам тозалик-озодалик муҳим ўрин тутади...

- Тушундим. Озодаликка нима етсин. Агар очиғини айтсам, эътиборли харидор сотувчининг афти-ангорига қараб ҳам керакли нарсани харид қилиш ёки аксинча, маҳсулот гарчанд яхши бўлса ҳам, харид қилмасдан ёнидан ўтиб кетиши турган гап. "Марказий бозор"да бу соҳада ижобий натижалар бўлса-да, озодалик етарли даражада эмаслиги текшириш натижасида аниқланди. Термиз об-ҳавоси ёзнинг жазирама иссиқ кунларида гўшт маҳсулотлари билан савдо қилувчи ходимлардан алоҳида масъулият талаб этади. Гўшт дўконларида чивин киролмайдиган пардали тўсиқлар ўрнатилмаган. Совутгич ускуналарининг айримлари бузуқ ҳолда эканлиги, гўшт майдаланадиган кундалар махсус микробларни ўлдирувчи дорилар билан ювилмаслиги, тиббий кўрик дафтарларининг йўқлиги, гўшт маҳсулотларини ташиб келтиришда фойдаланиладиган транспорт техникаларининг жиҳозланмаганлиги учун соҳа мутасаддиси бўлган марказий бозорнинг санитария экспертизаси лаборанти Тўхта Нуралиевга нисбатан ЎзР МЖТКнинг 53-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилди.

Бозорларимиз юртимиз кўрки, ободончилиги. Бозорга ҳамманинг иши тушади. Бозор қанча кўркам, озода, нарх-навоси арзон бўлса, элимизнинг фаровонлиги ошади, тирикчилиги яхшиланади. Шаҳар прокуратураси ҳудудимиздаги бозорлар фаолиятини назорат қилиб боришни ўз бурчлари деб биладилар.

- Суҳбатингиз учун раҳмат.

Суҳбатдош: Собир ЁДИКОВ, журналист

Оқибатсизлик

ОТАСИ ЁВ, ОТ БЕРМАС...

Баҳорнинг сўнгги кунлари эди. Адирлардаги қизғалдоқлар қуёшнинг иссиқ тафтига дош беролмай сарғая бошлаган. У Жарқўрғон туман "Сурхон" ширкатлар уюшмаси Мингчинор маҳалласида яшовчи Раим бобо Якубовлар хонадонига қайтмайди...

70 ёшни қоралаган Раим бобонинг кампири оламдан ўтдию, хонадондан файзу барака кўтарилди. Ота ўз ўғли Рашид ва келини Ўғилой билан бир хонадонга сиғмай қолди. Бир-бирларига терс гапирадиган, тез-тез жанжал чиқадиган бўлди.

- Уйни бўшатинглар! - деди ота ўғлига.

- Йўқ, сиз чиқиб кетинг бу уйдан! - дейишди фарзанд ва келин.

Оиладаги жанжал маҳаллагача етиб борди: "Болам Рашид Якубов ҳовлини мендан тортиб олмоқчи, менинг уй-жойга эгалик ҳуқуқимни тиклаб беринглар", дея ариза ёзди ота. Фарзанд ҳам қараб турмади, хотини билан бирга ота устидан арз қилиб маҳаллага борди.

Ёвлашмоқ осон, ярашмоқ қийин экан. Маҳалла вакиллари баҳорнинг сўнгги кунларида ота-болани яраштирмоқ ниятида хонадонга келишди. Эрталаб ҳали қуёш тафти анча паст. Ота-бола ва келин ўртасидаги айтишувлар жанжалга айланиб кетди. Фарзанд отасининг юзига тарсаки тортиб юборди. Эсанкираб қолган маҳалла вакиллари уларни ажратишга киришдилар. Аммо... Ғазаб отига минган ота фарзандига пичоқ санчиб юборди. Ўғил жон берди. Оилада бева аёл, битта гўдак етим қолди. Ҳувиллаган бўш ҳовли-ю, қайтмас бўлиб кетган баҳор қолди.

Қадринг қочган жойдан қоч, дейишади. Бир сўқир чол шундай кенг дунёга сиғмасмиди? Ахир, унинг бошқа фарзанди-ю, қизлари ҳам бор эди-ку! Уйга толасан...

Дилмурод АБДУРАҲМОНОВ, Жарқўрғон туман прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси

Сурхондарё вилояти Ангор туманидаги "Нарзулла бобо" фермер хўжалиги раҳбари Н. Хўжақулов, муовини А. Исмоилов ҳамда "Бобомурод" фермер хўжалиги бошлиғи Ў. Бўтаёров ва бошқа тадбиркорлар тез-тез туман прокурори Чорихон Қодиров ҳузурида бўлиб, ҳуқуқий мавзуларда суҳбатлашиб туришади, керакли маслаҳатлар олишади.

Шавкат АКРОМОВ олган сурат.

НОСОҒЛОМ ОИЛА МУҲИТИ ВА ЖИНОЯТЧИЛИК

Жиноятчиликни келтириб чиқарувчи шароит ва сабаблардан бири оиладаги носоғлом муҳитдир. Маълумки, бола ўзининг биринчи ҳаётий тажрибасини оиладан олади. Ана шунинг учун бўлса керак, одамлардаги ижобий ва салбий хислатлар оилада шаклланади.

Доимий жанжал ва можаролар оилада носоғлом муҳитнинг вужудга келишига ўз навбатида бундай муҳит вояга етмаган болаларда ахлоқий-руҳий ҳолатнинг бузилишига сабаб бўлади. Натижада боладаги бундай ҳолат борабора унинг жиноят йўлига кириб кетиши сабабларидан бирига айланади.

Кўп ҳолларда оиладаги доимий зиддиятлар эр-хотин ажралишларига ҳам сабаб бўлади. Кейинги йилларда Ўзбекситонда ҳам никоҳнинг бекор қилиниши бироз ортди. Бу ҳолат 1997 йилга нисбатан 22,6 фоизга ўсди. Бекор қилинган оилаларнинг учдан бир қисмини бир фарзанди бор оилалар, тўртдан бирини эса икки ва ундан ортиқ фарзанди бор оилалар ташкил этди. Ажралишлар боланинг манфаатлари, қизиқишлари ва дунёқарашларининг кескин ўзгаришига, уни назорат қилиш ва тарбиясига эътиборнинг камайишига сабаб бўлмоқда. Шунингдек, бу вазиятда оиладаги моддий таъминот масаласида ҳам ўзгаришлар юз беради. Баъзан ажралиш туфайли ёлғиз қолган ота ёки она бузуқ йўлга киради. Буларнинг барчаси боланинг оиладан узоқлашишига ва салбий таъсир муҳитига тушиб қолишига сабаб бўлади. Оқибатда назоратсиз қолиш салбий муҳит билан қўшилиб, жиноий хулқ тамойилларини пайдо қилади.

Руҳан носоғлом оила муҳитида тарбия топаётган болаларнинг кўпчилигида нафслари устун келиб, уларни доғда қолдирмоқда. Виждон тарозисининг бир палласига бойлик ва нафсни қўйиб, иккинчи палласига ор-номус, миллий ғурур қўйилганида афсуски, кўп ҳолларда тарозининг биринчи палласи босиб кетмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Ички Ишлар вазирлигидан олинган маълумотларга қараганда, 1999 йилда вояга етмаганлар томонидан содир этилган барча жиноят турлари ичида ўзгалар мулкини ўғирлаш жами жиноятларнинг учдан икки қисмидан кўпроғини ташкил этган. Шунингдек, босқинчилик, таъмагирлик ҳамда безорилик каби жиноят турларини ҳам бироз ўсган. Вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятларнинг 60 фоизидан ортиғини ҳеч жойда ўқимайдиган ва ишламайдиган, носоғлом оила муҳитида яшовчи шахслар ташкил этади. 22,5 фоизи эса мактаб ўқувчилари томонидан содир этилганлиги маълум бўлди.

Кейинги беш йилда вояга етмаганлар томонидан жиноят содир этиш 11,5 фоизга камайди. Бу эса давлатимиз раҳбарияти ҳамда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг олиб борган чора-тадбирлари амалий натижасидир.

Ўзбекистон аёлларининг қадрланишига дунё аёллари ҳавас қилаётган бир даврда, хотин-қизлар ўртасида жиноятчиликнинг содир этилиши ва ўсиши ачинарли ҳолдир. Статистик маълумотлар кўрсатишича, 1999 йилда республикада содир этилган барча турдаги жиноятларнинг 10 фоиздан ортиғи хотин-қизларга тўғри келмоқда. Хотин-қизларнинг жиноят йўлига кириши оила ва бола тарбиясига эркакларникига нисбатан кўпроқ салбий таъсирини кўрсатади.

Аёлларнинг жиноят йўлига кириб қолишига улар ҳуқуқий саводхонлигининг пастлиги, ҳозирги ўтиш давридаги қийинчиликларга бардош бера олмаслик ва соғлом оила муҳитининг йўқлиги ҳам сабаб бўлмоқда.

1999 йилда хотин-қизлар томонидан содир этилган барча турдаги жиноятлар ичида безорилик 11,9 фоиз, ўзгалар мулкини ўғирлаш 8,8 фоиз, товламачилик 4,5 фоизни ташкил этганлигини кўриш мумкин.

Тарихимиздан маълумки, ўзбек оиласининг анъана ва урф-одатлари, жумладан, ота-онанинг оила ва фарзанд тарбиясига масъулияти жуда юқори маданият даражасида бўлган. Шундай экан, буюк аждодларимизга муносиб ёшларни тарбиялаш ҳар биримизнинг вазифамиздир. Бу эса ёшлар билан тинимсиз иш олиб боришни тақозо қилади.

Ҳакима НАЗАРОВА, Республика "Оила" илмий-амалий Маркази "Демография ва оиланинг иқтисодий-ижтимоий истиқболи асослари" бўлими бошлиғи, география фанлари номзоди,

Бахтиёр ШЕРАЛИЕВ, Республика "Оила" илмий-амалий Маркази "Оила ҳуқуқи асослари" бўлими бошлиғи

***

Отаназар Казаков Урганч Ички ишлар бўлими транспортда жиноятчиликнинг олдини олиш бўлинмаси катта нозири вазифасида икки йилдан бери ишлаб келмоқда. Қисқа давр ичида у кўплаб қонунбузарликларнинг олдини олишга муносиб ҳисса қўшди.

Нур МУҲАММАД олган сурат.

***

Илм-фан ютуқлари — ҳаётга!

КРИМИНАЛИСТИК ИЗЛАНИШЛАР КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

Жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш, одил судловни амалга оширишга қаратилган тадбирларда фан ва техниканинг сўнгги ютуқларидан самарали фойдаланиш муҳим ўрин эгаллайди.

Хусусан, жиноятларни очишда, турли воқеалар бўйича мужмал ҳолатларни аниқлашда суд экспертизасининг роли беқиёсдир. Суд экспертизаси муассасалари ёрдамида одилона ва тўғри ечим топаётган ишлар кўлами давр сайин ўсиб бораётганлиги фикримиз далилидир. Бу борада экспертиза турларини такомиллаштириш, янги фан ва техника ютуқларида омилкорлик билан фойдаланиш орқали услуб ва мазмун жиҳатдан янги илмий текширувлар олиб бориш асосий вазифаларимиздан бўлиб турибди.

Республикамиз суд экспертизаси муассасалари орасида етакчи ўринни эгаллаган Х.Сулаймонова номидаги Республика илмий-тадқиқот криминалистика марказида (РИТКМ) айнан шу йўналишда кенг кўламли изланишлар олиб борилмоқда. Изшунослик, овоз экспертизалари, гиёҳванд моддаларни текширишнинг янгича услубларини ишлаб чиқдик ва амалиётга киритдик. Йирик ютуғимиздан бири эса Ўрта Осиё давлатлари орасида биринчилардан бўлиб одам ДНКси суд биологик экспертиза лабораториясини ташкил этганимиз бўлди.

Ҳаётимизда ҳали учрайдиган энг оғир жиноятлар: қасддан одам ўлдириш, номусга тегиш, босқинчилик, террорчилик кабилар тергов қилиниши мураккаб қийинчиликлар билан боғлиқ бўлади. Бу тур жиноятлар кўпинча гувоҳларсиз содир этилишини инобатга олсак, ишдаги ашёвий далилларнинг экспертизаси аҳамияти беқиёс эканлигини англаш қийин эмас. Қолаверса, ҳатто оилавий низолар бўйича оталикни аниқлаш ёки яқин қариндошлик ҳолатларини тасдиқлашда ҳам кўпгина муаммоларга ечим топиш криминалистик экспертизага бориб тақалади.

Биз криминалистик тадқиқотларимизни суд экспертизасининг ривожланиб келаётган янги йўналиши — "генетик дактилоскопияни" йўлга қўйишга ҳамда шахсни аниқлашда суд-биологик экспертизасининг тубдан янги, наслдан-наслга ўтадиган хусусиятларини аниқлаш технологиясига асосланган (дезоксирибонуклеин кислотаси ДНК молекуляр тузилмасига биноан) турини ташкил этиш масаласига эътибор қаратдик.

Қайд этиш жоизки, генетик дактилоскопия янги, мисли кўрилмаган имкониятлар берувчи экспертизадир. Ривожланган мамлакатларда у жиноятларни тергов қилиш ва суд жараёнларини тубдан ўзгартириб юборганлиги қайд этилмоқда. Айрим мамлакатларда жиноятчиларни ДНК бўйича рўйхатга олиш ҳамда бармоқ излари орқали шахс ҳақида аниқ маълумотларга эга бўлиш, ДНК бўйича автоматлаштирилган информацион-қидирув тизимлари тузиш масаласи ҳал этилаётганлиги эътиборга моликдир.

Генетик дактилоскопия усули ёрдамида қон, одамнинг турли биологик заррачалари ва бошқа тўқималар бўйича шахсни аниқлаш мумкин. Бу технологияни АҚШ, Англия, Германия, Франция, Канада ва бошқа давлатлар полицияси ва махсус хизматлари кенг қўллайди. Жумладан, Интерпол ҳомийлиги остида 1999 йил ноябр ойида Францияда ўтказилган ДНК экспертизасини жиноятларни очиш ва тергов қилишда қўллаш масалаларига бағишланган 1-Халқаро Конференцияда унинг аҳамияти алоҳида таъкидланди.

АҚШда 100 дан ортиқ ДНК лабораторияси мавжуд, Англияда 1998 йилдаёқ 60 мингдан зиёд объектлар бўйича ДНК таҳлили ўказилган. Европанинг бошқа давлатларида йилига жиноятларни очиш билан боғлиқ ярим миллиондан ошиқ ДНК текширувлари амалга оширилади. Ана шу муҳим экспертизага биз ҳам қўл урдик. Ҳукумат, Адлия вазирлиги қўллаб-қувватлади.

Масала комплекс равишда ҳал этилиб, лаборатория учун энг замонавий мослама ва жиҳозлар Англия, АҚШ, Голландия, Германиядан келтирилди. Уларни ишга солиш учун алоҳида талабларга жавоб берадиган махсус хоналарни қайта таъмирладик.

РИТКМ томонидан танланган PE Biosystems компаниясининг геномик анализи техник воситалари ва услублари бугунги кунда барча тадқиқотчилар томонидан энг илғор ва самарали деб топилган. Маълумотларга кўра ДНК структураси тузилишининг бир хиллиги 7 миллиард ҳолатда бир марта такрорланиши мумкин экан. Тадқиқотлар ўтказилиши тўла компьютерлаштганлиги боис ҳисобларда хато қўйилмаслиги кафолатланган. Бу экспертиза аниқ хулоса бериш билан якунланади.

Айни пайтда лабораторияни малакали кадрлар билан таъминлаш устида ишладик. Бу тадқиқотларни ўтказадиган мутахассисларимиз етакчи илмий марказлар ва чет эл олимлари қўл остида тайёргарлик кўрдилар ва ўз билимларини халқаро сертификатлар билан тасдиқладилар.

ДНК экспертизасининг ташкил этилиши ва фаолиятини таъминлаш катта миқдорда чет эл валютаси талаб қилишига қарамай, бу борадаги қўллаб-қувватлаш давлатимиз олиб бораётган сиёсат демократик ҳуқуқий жамият қуриш ҳамда инсон ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилишга қаратилганлигининг исботи деб биламиз. Фахр билан такрор айта оламизки, бундай суд-экспертиза лабораторияси МДҲ давлатлари ичида биринчилар қаторида бизда — Ўзбекистонда ташкил этилди. Унинг техник имкониятлари йилига 30 мингга яқин анализлар ўтказиш имконини беради.

Бугунгача бу ерда бир қатор амалий натижалар олинди — жиноий ва фуқаролик ишлари бўйича илмий асосланган экспертизалар ўтказилди.

Масалан, Тошкент шаҳри судларидан бирининг фуқаролик иши юзасидан чиқарган қарорига кўра оталигини рад этаётган А. исмли шахснинг ва гўдакнинг қони ДНК экспертизаси орқали текширилиб, хулосаси олингандан сўнг ота ўз фарзандини тан олишга мажбур бўлди.

Ёки Тошкент вилоятида бедарак йўқолган К. нинг тақдири анчадан буён номаълум бўлган. Унинг "Тико" русумли автомобилидаги қонга ўхшаган излар қотиллик содир этилганлиги ҳақида тусмолга асос бўлган. Бу тахминни текшириш мақсадида К. нинг ота-онаси қонларидан намуна олиниб, автомабилда топилган излар билан бирга ДНК экспертизасига топширилди. Экспертиза натижалари автомобилдаги қон излари айнан намуналари тақдим этилган шахслар фарзандига тегишли эканлигини тасдиқлайди. Кейинчалик И. нинг ўлдирилган жойи деб гумон қилинган дарё бўйидаги тошда ҳам унинг қон излари борлиги ДНК экспертиза ёрдамида исботланди.

Бундай мисолларни яна кўплаб келтиришимиз мумкин. Биз бу соҳани янада ривожлантириш, такомиллаштиришга жаҳон амалиётининг ижобий андозаларидан намуна олиш ва изланишлар орқали эришамиз.

Хуллас, Республика илмий-тадқиқот криминалистика марказида ДНК экспертизаси ташкил этилиши Ўзбекистонда суд экспертизасини ривожлантиришда муҳим босқич бўлди, деб айта оламиз.

Саттор ОТАХЎЖАЕВ, Ўзбекистон Республикаси илмий-тадқиқот криминалистика маркази бошлиғи.

***

Суратларда: 1. (юқорида) ДНК лабораторияси бошлиғи А.Икромов секвенаторда ДНК анализ ўтказмоқда.

2.Криминалистика Маркази илмий котиби Мунира Абдуллаева лаборатория ходимлари А.Икромов, Л.Захарова ва Ш.Нурматовлар билан иш устида. (ўртадаги сурат)

3. Навбатдаги микроскопик тадқиқот.

ЭЪЛОН

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК ИНСТИТУТИ КАФЕДРА МУДИРИ, ПРОФЕССОР—ЎҚИТУВЧИ ЛАВОЗИМЛАРИГА

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

1. Фалсафий фанлар кафедраси мудири лавозимига (фан доктори, профессор.)
2. Жиноят ҳуқуқий кафедрасига - 1 та доцент, 1 та катта ўқитувчи, 1 та ўқитувчи.
3. Маъмурий ва молия ҳуқуқий кафедрасига - 1 та доцент, 1 та катта ўқитувчи.
4. Жиноят жараёни кафедрасига - 1 та ўқитувчи.

Танловда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилиши лозим:

1) ректор номига ариза;
2) ходимларни рўйхатга олиш бўйича шахсий варақа;
3) олий маълумоти (баҳолар иловаси билан), илмий даражаси ҳақидаги дипломлари, илмий унвони ҳақидаги аттестат нусхалари;
4) илмий ишлари рўйхати.

Ҳужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой мобайнида қабул қилинади.

Манзил: Тошкент — 700047, Сайилгоҳ-35, Тошкент Давлат Юридик институти кадрлар бўлими. Тел: 136-09-39

Оталарнинг дуосида ҳикмат бор дейишади. Дарҳақиқат, ота дуосини ва оқ йўлини олганлар ҳаётда кам бўлмаслигини кўп бор кўрганмиз. Қадимдан ривоят қолган. Бир умр косаси оқармаган бир одам худога ёлвориб:

- Эй, Яратган эгам, беш вақт намозимни канда қилмай, тоат-ибодатда яшаб, ҳалол туриб, ҳалол яшасам, нега менинг топганимга барака бермайсан, - деган экан. Шунда ғойибдан бир овоз келибди: "Эй, банда, топган-тутганингга Оллоҳдан барака сўрайсану отангнинг дуосини, розилигини бирон марта олдингми?"

Бу ривоят халқимизнинг улуғ бир мақолини эсга солади: "Ота рози — худо рози".

ОТА ДУОСИ

Ота дуоси ҳаммамизни ҳар бир ишда қўллаб-қувватлагувчи илоҳий бир қудратга эга кучдир. Мен бу йилларни Ўрта Чирчиқ туман прокурори катта ёрдамчиси Маъмурахон Ҳикматованинг кейинги ҳаётлари билан танишганимда кўп бор хаёлимдан ўтказдим. Оталар ўғилларидан ҳам кўпроқ қизларини дуо қилишади. Чунки қиз бола бировнинг хасми, борган жойидан бахт топиб, ўзи билан ўзи бўлиб, тинибтинчиб кетса, отага бундан ортиқ унвон йўқ.

Маъмурахоннинг отаси Қодиржон ака Обидов (у кишини Худо раҳматига олган бўлсин) Ўрта Чирчиқ туманида узоқ йиллар прокурор бўлиб ишлаган. Ниҳоятда самимий, бир сўзли ва юксак маданиятли бу одамни билганлар ҳали-ҳалигача ҳурмат билан эсга олади. "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи", меҳнат фахрийси Умар ҳожи Сиддиқов у киши ҳақида хотираларини сўзлар экан, "Прокурор бўлишига қарамасдан ниҳоятда камтарин ва зиёли одам эди" деса, яна бир меҳнат фахрийси Болтабой Иброҳимов "биз у киши билан ҳар сафар учрашиб суҳбатлашганимизда ахлоқ-одобнинг янги қирраларини унинг муомаласидан топар эдик", дейди. Мана шундай улуғ одамларнинг фарзанди бўлиш, унинг номига муносиб яшаш унчалик осон эмас.

Қодир аканинг қизлари ичида Маъмурахонга меҳри бўлакча бўлди. Ундаги қатъиятлилик, муомала ва интилувчанлик ота қалбида "йўлимни давом эттирадиган шу қизим бўлади" деган бир ишончни мустаҳкамларди. Унинг ҳар бир ишига, ҳар бир қадамига дуолар айтди.

Маъмурахон Ҳикматова 1984 йилдан бери Ўрта Чирчиқ туман прокуратурасида ишлаб келмоқда. Тўғрисини айтиш керак, бу соҳада ишлаётган аёлларга ҳамиша ҳам осон бўлмаган. Негаки, табиатан аёл юмшоқ кўнгил, раҳмдил ва ҳар қандай воқеага оналик кўзи билан қаровчи зотдир. Лекин касбга бўлган муҳаббат ва масъулият аёлларни ҳам бу соҳанинг чинакам фидойиларига айлантирар экан.

Ўрта Чирчиқ тумани жуда катта салоҳиятга эга бўлган, аҳоли сони жиҳатидан ҳам йирик туманлардан бири. Бу ҳудудда саноат ҳам, қишлоқ хўжалиги ҳам бирдек ривожланган. Шундай катта туманда прокурорлик назоратини олиб бориш, ҳар бир қонунчилик моҳиятини халққа етказиш, жиноятчиликнинг олдини олишга қаратилган тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш каби масъулиятли ишларда Маъмурахоннинг ҳам камтарона ҳиссаси бор.

Яқин орада туманда бир яхши анъана бошланди. Ҳар бир маҳалла, қишлоқда "Инсон ва қонун" деган мавзуда учрашувлар ташкил этилди. Бу учрашувларга нафақат маҳалла ва қишлоқ фуқаролари балки диндорлар, жиноят йўлига кириб қолган ёки жиноят жазосини ўтаб қайтганлар, тарбияси оғир оилалар таклиф этилди. Шуниси эътиборлики, бу учрашувларда халқнинг ўзи тартиббузарларга, жиноятчи ва диний йўлдан адашганларга дакки берди. Бу учрашувларнинг ташаббускори бўлган туман прокурори ёрдамчиси Маъмурахон Ҳикматова эса қонунларимизни ҳар бир воқеага боғлаб тушунтириб берди. Бу анъана ҳозирги кунда ҳам давом этиб келмоқда. Жумладан, тумандаги жамоатчилик кенгашлари, маҳалла оқсоқоллари ва участка нозирларининг ҳар бир маҳалла ёки қишлоқдаги жонли суҳбатлари жиноятчиликнинг олдини олишда муҳим омил бўлмоқда.

Одатда прокуратурага чақирув қоғози олган ҳар бир одам кўнглидан "нима хатолик ўтди экан" деб бир фикрни ўтказиши аниқ. Лекин мен ўзим жуда кўп бор гувоҳи бўлганман, чақирув қоғозисиз хўжалик раислари, корхона ва ташкилот раҳбарлари Маъмурахоннинг олдига келиб, у ёки бу масаланинг қонуний ижроси ҳақида маслаҳатлар олиб, ундан керак бўлса, ёрдам сўрашади. Ҳаммага бир хил муомала ва ҳар бир масалага қонуний ёндашиш унинг иш интизомига айланган. Шунинг учун ҳам ҳуқуқий масалаларда унинг олдига ҳамма тортинмай ташриф буюради. Шу ердан кўнгли тўқ бўлиб кетишига ишониб келади. 16 йиллик меҳнат фаолиятида одамларга қанчалар яхшилик қилди, кўпларни жиноий йўллардан қайтарди. Буни одамларнинг унга бўлган ҳурматидан ҳам билса бўлади. Ўз касбига меҳри бўлган аёлнинг оиласига бўлган муносабати ҳам доимо юксак бўлади. Маъмурахон катта оилага келин бўлган. Бу оиланинг энг характерли томони овсинларнинг бир-бирлари билан ўта тотувлигидир. Улар ўртасидаги муносабатда кимнинг қайси касб эгаси эканлиги эмас, балки меҳр-оқибат муҳим рол ўйнайди. Улар қайноналарини она деб билиб, унинг хизматини қилишни шараф деб биладилар.

Маъмурахон турмуш ўртоғи билан икки ўғилни вояга етказди. Бу ниҳоллар оиладаги соғлом муҳитда ўсиб-униб, билимга, касбга интилиб яшамоқдалар. Ота дуосини олиб, оилада аёллик масъулиятини унутмай, ишда эса касбини эъзозлаб келаётган Маъмура Ҳикматова каби аёлларимиз ҳаётда кўпчиликни ташкил этади. Улар сиз билан бизнинг бахтимиз, жамиятимиз фахридир.

Ҳамид НОРҚУЛОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

Ибрат

Қўнғироқ!

КАЛЛАМ ИШЛАМАЙ ҚОЛДИ

Телефонга нима етсин. Биз ҳам қўни-қўшниларга, таниш-билишларга ҳавас қилиб, уйимизга телефон ўтказиш учун 1993 йили ариза берган эдик. Ниҳоят, 2000 йил 5 март куни "Ниятларингизни амалга оширамиз" деб, Вадик, Алик ва Абдулло исмли йигитлар худди Ҳизр бободек хонадонимизга кириб келишди. Беҳад хурсанд бўлдик.

Аммо бу азаматлар сим топиш қийин эканлигини айтишди. Шунинг учун 4 минг сўм пул беришимиз керак экан. Жабборқулда жон борми, деганларидек оғизларидан чиққанини қўшқўллаб қўлларига тутқаздик. Бу ёғини ўйламаган эканмиз. Телефон гоҳо ишлаб, гоҳо ойлаб миқ этмайди. Охири жонга теккач, АТС бошлиғига бордик. Усталарга учрашдик. Ҳаммасидан ҳафсаламиз пир бўлди.

Ойлар ўтиб, яна АТСга мурожаат қилсам, сизнинг телефонингиз темир йўл орқали ўтган. Ойига 3750 сўм тўлайсиз, дейишди. Кейин темирйўл АТСига бордим. У ердан бир уста келиб, 2000 сўм берсангиз, телефонингизни созлаб бераман, деди. Мен ҳам, турмуш ўртоғим ҳам иккинчи гуруҳ ногиронларимиз. Ишламаган телефонга шунча маблағни қаердан топиб берамиз. Ишласа ҳам майли эди-я. Одамга алам қилмасди. Тўғриси, ҳозир телефонга қўшилиб каллам ҳам ишламай қолди.

Бурҳон ЭШМАНОВ,
Самарқанд шаҳар, Денов кўчасининг 73-хонадон соҳиби

ТАҲРИРИЯТДАН:
Ҳурматли Бурҳонбек! Яхши ниятлар билан шунча вақтни ўтказибсиз. Яна бироз кутиб туринг-чи, Сизнинг "каллангиз ишламай қолган бўлса", шу соҳага масъул шахсларнинг калласи ишлаб қолар. А, лаббай?!

(Боши 1-бетда) Осойишталикни таъминлашга ўз вакилларидан ташқари шахсий автомашиналарини ҳам сафарбар этишди. Бу билан қатор жиноий тажовузлар, қинғир қадамларни бартараф этишди. Ҳозир Шовот тумани, гарчи у мамлакатимиз сарҳадларида, халқаро аҳамиятга молик автомобил ва темир йўллар ёқасида жойлашган бўлсада, республикамиздаги энг осойишта ҳудудларнинг бири ҳисобланади. Милициянинг кенг омма билан тил топиша олгани боис қалтис қадамларнинг бари "излар босилмаёқ" фош этилаяпти.

Ички ишлар бўлими бошлиғининг биринчи муовини Ўскин Одамбоевдан "изи йўқолган" жиноятларни очишнинг аҳволини сўрадик:

- Йил давомида 2 та шов-шувли жиноят содир этилди, - деди у, - уларнинг бири талончилик, иккинчиси қотиллик деб тахмин қилинган иш эди. Иккинчи ҳолат бўйича қидирув 40 кун давом этди. Дом-дараксиз йўқолган вилоят солиқ инспекциясининг масъул ходими ва туман дон маҳсулотлари корхонаси ходимаси жасадини Урганчдан топдик. "Ошиқ ва маъшуқа"нинг ўлими қотиллик оқибатидамас, балки ойналари зичлаб ёпилган енгил автомашина ичида газдан заҳарланиш натижасида ўзларининг айби билан рўй бергани тасдиқлангач, ишни ҳаракатдан тўхтатдик. Биринчи жиноят эса кутилмаганда "чақилмас ёнғоқ"қа айланди. "Меҳнатобод" жамоа хўжалиги раисининг уйига қуролли талончилик ҳужуми уюштирилган эди. Узоқ изландик. Самара бўлавермади.

- Эътиборни қишлоққа келиб-кетувчи "меҳмон"ларга қаратдик, - деди шу қишлоқ участка нозири Илҳомбой Рўзимов. - Сафимиздаги посбонлардан бири Зокир исмли фуқарога эътиборимизни тортди. Зокир Собиров муқаддам судланган шахс бўлиб, уйига "меҳмон"лар серқадам бўлиб қолишгани диққатга молик эди. Кузатув тадбирларидан сўнг Зокирбойнинг уйида Махтумқули номли жамоа хўжалигида яшовчи Нурмурод Худойберганов, Сардор Қиличев, Мурод Машарипов, Зокирбойнинг ҳамқишлоғи Равшан Собировлар ушланди. Улар қуролли босқинчилик билан бир қаторда гиёҳвандлик бўйича ҳам айбли, деб топилдилар. Суд Зокир Собиров ва Нурмурод Худойбергановнинг ҳар бирини 12 йилдан, Р.Собиров, С.Қиличев, М.Машариповларнинг ҳар бирини 3 йилдан муддатга озодликдан маҳрум этди. Улар раиснинг уйига юзларини ниқоб билан бекитган, тиғли ва ўқотар қуролларини ўқталган ҳолда бостириб киришган экан. Бу иш фош этилгунга қадар неча ўнлаб ходимлар тунлару кунларни бедор ўтказишди. 15 минг кишилик қишлоқ аҳлининг ҳам ороми бўлмади. Шовотлик посбонлар айнан шу каби жиноятларни фош этишнинг ҳадисини олишган, десак янглишмаймиз. Акс ҳолда улар қўқонлик Саида Мақсудованинг Туркманистонга олиб ўтиш учун нон ичига яширган 174,5 грамм оқ ажал уруғи — героин моддасини топишолмасди. Жиноят қидирув хизмати ходими Отамурод Қаландаров, участка нозири Ҳамдам Хўжаниёзов ва уларга мадад бераётган маҳалла посбонларининг зийраклиги иш берди. Суд ажалфуруш аёлнинг қилмишини тегишлича баҳолаб, уни 11 йилга озодликдан маҳрум этди. 208 грамм героин моддасини Шовотда пуллаб, бойимоқчи бўлган самарқандлик Ботир Ражабовнинг кирдикорлари ҳам ана шу тариқа Шовотда фош этилди.

Хуллас, Шовотда қаланғи-қасанғилар қамоқхонагача

Ўз уйингни ўзинг асра!

ТУЗОҚ

Шовот туманида жиноятчилар ундан чиқиб кета олмаяпти

югуришаяпти. Жиноятлар, айниқса, оғир ва шахси номаълум қонунбузарликларнинг 100 фоиз очилаётгани бунинг яққол далилидир. Бунга Шовотда жиноятларнинг тўла очилишига халақит қилувчи бир қанча объектив омиллар ҳам, туманнинг қўшни Туркманистон Республикаси билан чегарадошлиги ҳам, чегара масофасининг узунлиги ҳам, узоқ-яқин ўлкаларга элтувчи халқаро аҳамиятга молик автомобил ва темир йўлларнинг шу ҳудуд орқали ўтиши ҳам халақит беролмаяпти. Ана шундай вазиятда жиноят олами устидан қозонилаётган ғалаба милициянинг қобилу қодирлиги, уддабурролиги, ҳушёрлиги, зукколиги, зийраклиги нишонаси деса бўлади.

- Буйруқ ёрдамида қонунбузарликка чек қўйиб бўлмайди, - дейди ИИБ бошлиғи муовини О.Аҳмедов. - Барчасига ақл ва билимни ишга солиш, режали иш тутиш баробарида эришилади. Маҳалла посбонлари гуруҳлари ишини ташкил этиш ва одамлар ҳузурига очиқ қалб, дил сўзлари, амалий тадбирлар билан кириб борганимиз туфайли муяссар бўлдик.

Ҳа, бошлиқ ўринбосари таъкидлаганидек, туманда жиноятчилик иллатлари илдиз ота бошлагач, милиция бевосита аҳолига юзланди, юкинди. Туманга вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи Т.Худойберганов шахсан бир неча бор ташриф буюриб, одамлар билан учрашди. Туман милициясига бошлиқ қилиб тайинланган, "Жасорат" медали соҳиби (у бу жанговар мукофотга 1999 йилнинг 30 март куни Саримой ДАН масканида бир гуруҳ қуролли террорчиларга қарши курашда кўрсатган шахсий мардлиги ва жасорати учун сазовор бўлган), полковник А.Тожиев, вилоят ва туман милицияси мутасаддиларининг аҳолига қилган мурожаатлари, мулоқот ва мунозаралари самара берди.

- Ҳозир туман бўйича ҳар куни 10-12 та шахсий автомашина эгалари ўз улови билан тунги навбатчилик тадбирларимизда қатнашаяпти, - дейди О.Аҳмедов. - Махтумқули номли жамоа хўжалигида ўтказилган йиғинда қилинган мурожаатдан сўнг қишлоқ ва сарҳадлар яқинида ҳаракатланувчи дастлабки отлиқ посбонлар гуруҳи таркиб топди. Қишлоқнинг 4 нафар фуқароси ўз оти билан ихтиёрий равишда хизматга отланди. Мазкур хўжаликда қанот ёзган бу ташаббус туманга, вилоятга ёйилди. 14 та отлиқ посбонлар гуруҳлари туманда фаолият кўрсатаяпти. Ҳар бир гуруҳга тажрибали милиция ходимлари бириктирилган. Туман прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси Гулимбой Янгибоев билан суҳбатда туманда иқтисодиёт бобидаги жиноятлар сони бир неча баравар ортганини эшитдик. Лекин уларнинг барчаси ўз вақтида, тўла очилибди, айбдорлар фош этилибди.

- Аслида бу ҳам осойишталик посбонларининг хизмати, - деди прокурор. - Мана, қаранг, агарда улар ҳушёрликни илкидан чиқарса, бу жиноятлар очилармиди?

Иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларнинг деярли барчаси божхона қоидалари бузилиши билан боғлиқ ишлар экан. Мол ва маҳсулотларни берухсат ва ноқонуний йўллар билан вилоятдан ташқарига олиб чиқиш ва олиб кириш ҳоллари анчагина "болалабди". Сўнгги пайтларда эса унинг йўли ҳам беркитилган. Прокурорнинг айтишича, туман ҳудудидаги 2 та назорат маскани сони 7 тага етибди. Шу боис аслида қонунбузарликларни аниқлаш ҳоллари кўпайган.

Туманда одамларнинг эътибори иқтисодиётни барқарорлаштиришга, минтақада рўй берган сувсизлик ва қурғоқчилик оқибатларини бартараф этишга қаратилаётганининг гувоҳи бўлдик. Шовот моддий бойлик яратиш кўлами бўйича вилоятнинг олд сафида. Зеро, ҳалол, унумли ва сифатли ишлашни турмушидан ҳаловат топганларгина уддалашади.

Аммо айтмоқ ўрни: туман ҳаётини буткул секин деёлмаймиз. Сокинлик сарҳадларидагина ҳукмрон. Бунёдкорлик жабҳаларида эса сокин турмушдан асар ҳам йўқ. Барча меҳнат жабҳасида. У эса тобора кўп моддий бойликлар яратиш, юртимиз иқболи ва истиқболини таъминлашда улуш қўшаяпти.

Абдулла СОБИРОВ

Инсон – табиатнинг энг азиз, улуғ ва энг қудратли жонзоти. Чунки, у она заминда тан олинган ягона ақлли мавжудот. Ақл унга буюк ва қудратли – Оллоҳ томонидан фақат инсонийлик фарзу қарзлари – эзгулик таомилларини бажо келтириш учун ато этилган. Инсонийликка иснод келтиргучи хатти-ҳаракатларга қўл урганлар ёки унга изн берганларни Яратгучи Сарвари Олам ҳеч маҳал бандам демас ва бундайларнинг ақл ва фаҳм-фаросатдан бебаҳра мавжудотдан фарқи йўқ.

Инсон чиндан ҳам нафақат курраи-замин, балки бутун борлиқ оламнинг файзи, гултожи, шоҳу-султони, соҳиб-соҳибқирони. Аёл зоти эса барча инсонларнинг аълоси. Эркак зоти билким шайтонга ҳай беролмаганидан, мунису муслималик хислатлари шайтон васвасасидан кўра устун ва кучлироқдир. Шу боис ҳам улар аксари ҳолларда шумлик, қувлик ва қинғирлик кўчаларидан йироқ юришган.

ПРЕЗИДЕНТИМИЗ ФАРМОНИ БИЛАН КЕЧИРИЛИШДИ, АММО...

АЁЛ - ПОКЛИК РАМЗИ... БЎЛИБ ҚОЛМОҒИ КЕРАК

Одамлар аёлларни азалдан пок, мунису меҳрибон зот, муҳтарама, ўзгалар мадади ва эътиборига муҳтож хилқат ҳисоблашади. Ўзи жиноий кўчаларда санқиши нарёқда турсин, аксинча, бу кўчаларга киргувчи эрларини йўлдан қайтариш, иймону-эътиқодга етаклашни удда қилгучи ҳам Худо ярлақаган ана шу зотдир. Хулласи калом, инсоният хотин-қиз зотини жаннат фаришталари қиёфасида танийди.

Бундай улуғ номга дахлдорлик туйғуси аёлни покиза номига иснод келтиришдек тубанликлардан асраб турмоғи лозим. Акс ҳолда у инсоний сифат ва туйғулардан узоқлашган бўлади. Афсуски, Худо берган ақлу-заковатни инсонийлик йўлларига эмас, балки таъкидлаганимиздек, турфа тубанликларга сарфлаётган аёллар ҳам учрамоқда.

Яқинда қамоқхонадан Президентимизнинг Ўзбекистон Мустақиллиги 9 йиллиги муносабати билан эълон қилинган "Амнистия тўғрисида"ги Фармонига мувофиқ 14 нафар аёл озодликка чиқарилди. Муқаддам бутун бошли қишлоқ ёки маҳалла "фалончи аёл чакки қадам ташлабди", дейишса, одамлар ёқа ушлаб, ҳайратга тушаркан. Вилоятимиздаги шаҳар ва туман судлари юқоридаги Фармоннинг 1-моддаси "б" бандига асосан дастлабки икки ҳафтанинг ичида 66 нафар аёлни жазодан озод этди. Элдан атиги бир аёл – жиноятчи чиққанида ҳам ундан нақадар нафратланган ота-боболаримиз бу ҳолни кўриб, не кўйга тушишганини балким тасаввур этаётгандирсиз.

Қамоқдан озод этилганларнинг 3 нафари ҳали вояга етмаган бокира қизлардир.

Қонунинг юзига оёқ қўйиш – халқнинг юзига оёқ қўйиш билан баробар. Халқ эса ўша аёлларнинг ота-онаси, ака-ука, опа-сингили, қўни-қўшниси, қариндош-яқинлари, дўст-биродарларидир.

Халқимиз ва Президентимизнинг бағри кенг. Жиноятчиларнинг катта гуруҳини авф этиш ҳақидаги Фармон ана шу бағрикенглик шарофати. Жиноятчилар жазодан-ку халос бўлишди, аммо эл-улуснинг лаънати, қарғиши тамға бўлиб қолаверади. Негаки, уларнинг қилмишини кўрган-эшитганлар , жабру-жафосини чекканлар буни унута олармикан?

Қаранг, Урганч шаҳрида яшовчи Навбаҳор Юсупова деган аёл бировга қўл кўтарган, оғир тан жароҳати етказган. Бундай муштига эрк берганлар орасида яна шу шаҳар фуқаролари: Замира Хўжаниёзова, Гулмира Рўзиматова, Саломат Жуманиёзова, ҳазораспик Онапошша Матмуродовалар ҳам бор. Одамизотнинг энг мўминқобил қисми аёллар, дея қанчалик кўп гапирмайлик, уларнинг макри-ҳийласи баъзан ҳатто тошни ёриши, шайтонни ҳам тушовлаб қўйишини унутмаслигимиз даркор.

Урганч шаҳар судининг судьяси Тоҳир Бобожоновнинг ҳикоя қилишича, Роза Латипова деган аёл ўз дугонасининг бўйнидан тақинчоғини алдов йўли билан, эртасигаёқ қайтариб бериш шарти билан олиб, сотиб юборади ва пулини ҳам жиғилдонидан ўтказади. Унинг фирибгарлиги суддагина фош этилади. Аёл аёллигини пеш қилиб, қилмишининг кечирилишига умид боғлаши ва шу илинжда қинғирликларга қўл уриши ўта пасткашликдир. Бунда жиноятнинг содир этилиши бир бўлса, уни аёллик ниқоби билан хаспўшлашга уриниши иккинчи тубанликдир.

Гиёҳвандлиги ва гиёҳфурушлиги учун жазоланган урганчлик Ленинза Жуманиёзова, Муяссар Отажонова, Саодат Матёқубова, хорижий валюта олди-сотдиси билан шуғулланиб, озодликдан маҳрум этилган Дилором Мерганова, шунингдек, қўшмачиликни касб қилган Лайло Маҳмудова, савдо-сотиқ қоидаларини қўпол суратда бузган Муҳаббат Жуманиёзовалар аёллик мавқеидан ғараз ниятларда фойдаланишгани атрофдагиларга беш бармоқдай аён.

Ўзим аёл зотига мансублигим боис, бундай ҳолларга хотиржам қараб туролмайман, уларнинг шу кўйга тушишганидан жоним ачийди. Ахир улар аёл деган муқаддас номга иснод келтиришди.

Ҳа, халқимиз ва Президентимиз уларнинг гуноҳини кечди. Қинғир йўлларга адашиб, алданиб ёки тасодифан кириб қолган аёлларнинг ҳолини тушунамиз. Ахир ҳаётнинг ўз фалсафаси бор. Улардан бирида "яхшилар ҳамиша ошини ейди, ёмонлар бошини", дейдилар.

Назира МАДАМИНОВА,
Хоразм вилоят адлия бошқармасининг бош маслаҳатчиси, вилоят адлия ва суд идоралари хотин-қизлар қўмитасининг раиси

"АРАЗЧИ" ҚИЗ

Литванинг Шауляй шаҳрида яшовчи 13 яшар қизнинг ўз онаси билан жанжали сал бўлмаса ҳалокатли тугай деди. Қизча тортишувга дош беролмай, ўзини деразадан пастга ташлади. Бахтига уй учинчи қаватда эди. "Аразчи" қизнинг умуртқаси лат еб, касалхонага ётқизилди.

Гап шундаки, қиз сайрга чиқиб, онаси белгилаб берган вақтдан бир соат кеч қайтган эди.

Бу ажиб дунё

ЖАЗО — бола туғилгандан сўнг...

Нигериянинг Замфара штатида тартиб қўриқчилари эри йўқ ёш аёлнинг ҳомиладор эканини сезиб қолдилар ва дарҳол маҳаллий судьяга хабар бердилар. Тергов ишлари олиб борилганда, 17 ёшли "жиноятчи" қорнидаги боланинг отаси бир йўла... уч ҳамқишлоғи бўлиши мумкинлигини айтди. Бундай тан олиш судьянинг ғазабини қўзғаб юборди ва ...аёл бечора 180 марта қамчи билан уришга ҳукм қилинди: 100 қамчи — ахлоқи бузуқлиги учун, 80 қамчисини собиқ севишганлар обрўсини тўккани учун. Тўғри, жазолаш бола туғилгандан 40 кун кейин амалга оширилади.

Мамлакатнинг 32 та штатидан 8 тасида ҳозир ана шундай шариат қонунлари жорий қилинган.

ОАВ материаллари асосида С. ЭРГАШЕВ тайёрлади

ЗИНО СЕВГИ КУШАНДАСИ...МИ?

Оила табиатнинг шоҳ асарларидан биридир.
Ж.Сантаяна

Оила буюк тушунчадир. Унинг замирида ҳаёт — кеча, бугун ва эртанги кун, жамият равнақи ва умумбашарий қадриятлар каби тимсол, рамзий маъно мавжуд. Ватан остонадан, яъники оиладан бошланади, деб бежиз айтишмайди. Бундай содиқлик, меҳр-муҳаббат, оқибат, одоб каби фазилатлар фақат оиладагина шаклланади, бойийди.

Ҳаёт ўзининг зиддиятлари, қарама-қаршиликлари билан инсонни, оиласини синайди. Ҳасад, манманлик, ичиқоралик, беҳаёлик, жоҳиллик, бемеҳрлик, оқибатсизлик, диёнатсизлик каби қусурлар инсон юрагига наштардек ботиб, оқибатда уни кемира бошлайди. Кимдаки собит ирода, эътиқод бўлса, ҳаёт синовларини енгади. Йўқса, таназзул...

Хўш, инсон таназзулининг илдизи-ку аён. Аммо унинг оқибати нималарга олиб келади? Биз оддий, аммо ҳаётий саналган ушбу саволга таҳририятимизга келган бир хат мисолида жавоб топишга ҳаракат қилдик.

Хат муаллифи А. Содиқовдир.

"...келинимиз — укамнинг хотини оила шаънига доғ туширди. Турмуш ўртоғи, яъни укамга хиёнат қилиб, қўшни йигит билан зино йўлига ўтди"..

Хиёнат ва зино. Нақадар тубан ва жирканч сўзлар бу. Инсон қалбига наштардек санчилувчи, умрини хазон қилувчи одобсизлик, ахлоқсизлик, ҳаёсизлик, имонсизлик... хуллас, бир сўз билан айтганда, чиркин вужуднинг қўланса ҳиди анқийди...

- Минг изтироб билан воқеани қоғозга туширдим, - дейди муаллиф, дард тўла кўзларини биздан олиб қочаркан. - Бу оиламизга иснод бўлди. Ҳатто ота-онам ҳам кўчага остона ҳатлаб чиқолмай қолишди...

Авваламбор, биз бу икки ёшнинг турмушига аралашишдан йироқмиз. Қолаверса, бизда суд, тергов-суриштирув органларига хос ваколат ҳам йўқ. Хатда келтирилган важларнинг эса қанчалик асосли ёки асоссиз эканлигини ҳам билмаймиз. Аммо ҳаётимизда бу каби иллатнинг мавжудлигини инкор қилмаймиз.

Тўғриси, хатда ёзилган воқеа тафсилоти фақат зино ҳақида бўлганида, балким биз бу тафсилотни газета саҳифасига кўчирмаган бўлардик.

Келинг, яхшиси хатни ўқишда давом этамиз: "...келинимизни зинокор йигит билан ушлаб олганимиздан сўнг воқеа жойига ота-онам, яқинларимиз, қўшнилар ва участка нозирини чақиртириб келдик. Келинимиз ўзининг шармандали ҳаракатидан уялмай, шаддодлик қилиб, уй ичкарисига қочиб кириб кетмоқчи бўлганида эшик супасига қоқилиб, юз тубан йиқилиб тушди. Бу ҳолни гувоҳлар ҳам кўришди. Нозир зинокор йигитни бир чеккага чақириб, у билан ҳоли гаплашди. "Бу ерда ҳеч қандай жиноят аломати йўқ экан. Бир-бирини яхши кўришибдими, демак, бу севгида", деб ҳовлидан бепарво чиқиб кетди. Шундан сўнг участка нозирини излаб, уни ўз хизмат хонасидан топдик. Келинимизни суд-тиббиёт экспертиза кўригидан ўтказишда бизга ёрдам беришини илтимос қилдик. Мақсадимиз ўзининг эҳтиётсизлиги туфайли олган тан жароҳатида биз томонимиздан зарб изи ва ножўя ҳаракат белгиси йўқлигини исботлаш эди. Бу гал ҳам нозирнинг ўз вазифасига ва одамлар тақдирига лоқайд, бепарво қараши менинг суднинг қора курсисига ўтиришимга сабабчи бўлди..."

Муаллиф ўз хатида турмуш заволига сабаб бўлгуси лоқайдлик, бепарволикнинг оқибатлари ҳақида ҳам ёзади. Участка нозирининг лоқайдлиги, бепарволиги ва ўз хизмат вазифасига совуққонлик билан қараганлиги оқибат, суд қора курсисига ўтиришимга сабабчи бўлди, деб куюнади.

Ҳар бир соҳада ўз хизмат вазифасига содиқ, масъулият ҳиссини юракдан сезадиган фидойи кишилар кўплаб топилади. Аммо "шоли курмаксиз бўлмайди" деганларидек, уларнинг орасида ҳам жамиятимиз учун, шаънимиз учун бефарқ кишиларнинг борлиги ўта ачинарли ва хавфлидир.

Ҳаётда ота-она учун фарзанд иқболини кўришдан ортиқ бахт бўлмаса керак. Абдуманноп ака ва Лола аялар ҳам тили, ҳам дилидаги орзу-ҳаваслари — иккинчи ўғилларини уйли-жойли қилиш, ширин-шакар неваралари орасида қолиш эди. Ниятларига етишди. Ҳовли-жой ҳам қилиб беришди. Бу орада ёш келин икки фарзандли ҳам бўлди.

- Ўғлим, ҳамиша турмушидан, хотинининг хулқ-атвори, ножўя ҳаракатларидан нолир, кўнглида хотинига нисбатан гумонлари бор эди, - дейди Абдуманноп ака тушкунлик билан. - Мана, эшитиб турганингиздек гумон ҳақиқатга айланди.

Ҳа, кечаги гумон — бугун ҳақиқат. Милиция ходимининг эса лоқайдлиги ва ўз хизмат вазифасига совуққонлиги бир бегуноҳнинг бўйнига судланган, деган "тамға" осди.

Хуллас, гапираверсанг гап кўп. Ёзаверсанг... Нима бўлганда ҳам ушбу мақоламиз мунозарага сабаб бўлади, деган умиддамиз.

Мунозара мавзуси: "Зино севги кушандасими?" ва "Лоқайдлик — умр заволи". Мунозарани биринчи бўлиб Тошкент туман ИИБ раҳбарияти бошлаб беради, деган умиддамиз.

Ортиқбой ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Инсон ва қонун"нинг махсус мухбири

Саломат опанинг суратига узоқ тикилиб қолдим. Олтмиш беш ёшни қоралаб, ҳамон фарзандлару невараларга, ҳамқишлоқларига бош бўлиб юрган бу аёл — чинакам она! Баъзан ўйлаб қоламан: фақат оналаргина меҳнатдан чарчамайдигандек, фақат уларгина ўзини фарзандларига, меҳнатга, Ватанга бахшида эта оладигандек...

ОЗОДЛИК ОРЗУИМ ЭДИ

Оллоҳга шукрлар бўлсинким, биз буни кўрдик, - дейди "Соҳибкор" ҳиссадорлик хўжалигининг раҳбари, қўли гул боғбон, машҳур пахтакор Саломат ҒАНИЕВА.

Агар касбим журналист бўлмаганида, ким билсин, мен ҳам Саломат аядек аёллар ҳақида "Ҳа, энди кўп қатори бир пахтакор аёл-да" деган жўн фикрдан нарига ўтолмасмидим? Гдлян террори Бухородан бошлангач, дастлаб биз ижодкорлар ҳам гангиб қолганмиз: ким ҳаққу ким ноҳақ? Баъзи мухбирлар юртимизга "тартиб ўрнатиш" учун келганларни газеталарда мақтаб ҳам ёзишган... Маълум муддат ўтиб, хўл-қуруқ бирдек ёна бошлагач, ўзини тутиб олган ижодкорлар ушбу воқеалар фожиасини англай бошладилар. Бироқ қийноқларга солинган, узоқ муддат озодликдан маҳрум этилган ҳар бир юртдошимизнинг ортида ўзбек деган ном — миллат ётганини кечроқ тушундик. Бунинг устига сохта айблов билан айбланганлар орасида аёлларимизнинг борлиги жуда даҳшат, чидаб бўлмас фожиа эди.

Назаримда уларнинг айби нима эди, деган савол бизни ҳамиша безовта қилиб турмоғи шарт. Улар чеккан зулм, машаққат бир кунлик, ўн кунлик, бир йиллик эмас... Аёлларимиз нега ўзларини ёппасига пахтага урар эдилар? Чунки бизнинг ҳаётимиз тақдиримиз пахтага боғлиқ эди. Биз пахтадан узоқлашолмас, аксинча, унга жонимизни, оиламизни, вақтимизни, қўйинг-чи, умримизни бағишлаган эдик. Натижада пахтакор деб "эъзозланган" она, опаларимиз пахтанинг азобини худди эркаклардек, баъзан эрларидан ортиқ жабрини тортди. Бунинг сабаблари ҳақида бугуннинг назари билан ўйлашимиз, ибратли хулосалар чиқармоғимиз зарур, йўқса, бугунги кунларимизнинг шукронасини тўлиқ тушунмаймиз.

СССР деган зулмкор давлат тарқаб, Ўзбекистон мустақилликка эришгач, Президентимизнинг саъй-ҳаракатлари билан кўплаб ҳамюртларимиз қийноқлардан халос бўлиб ватанимизга қайтди. Ҳа, ватанимизга қайтди. Аммо мен уларни омон-эсон, соғ-саломат ватанимизга қайтди, деб айтолмайман, бундай деб ёзолмайман. Чунки мен таниган кўплаб раислар, бригадирлар, райком котиблари турмалардан қайтгач, уч-тўрт ойгина яшадилар, холос. Уйида, болалари ёнида жон берганларнинг барчаси бир кун бўлса-да, Ватанга қайтганларидан хурсанд эдилар. Роментанлик машҳур пахта устаси Ҳамро Саидов (марҳум), ғиждувонлик Салим Раҳимов, шофирконлик Эргаш Жумаев (марҳум) оиласига қайтгач, ҳар бири билан соатлаб суҳбатлашиб, ўзим учун хулосалар чиқарганман. Улар бир сўз билан айтганда, меҳнат кишилари, бутун кучини, эътиборини пахтага бахшида этган кишилар. Булардек инсонларнинг меҳнати ортида тонна-тонна пахта хирмонлари ётади, СССРни иқтисодий суяган, дардига дармон бўлган куч-қудрат ётади...

Моҳият-мақсади босқинчиликка йўналтирилган давлатда ундирилган ёлғон бизнинг сара раҳбарларимизни, мутахассисларимизни айблади. Ўзининг ёвуз ниятини амалга ошириш учун (пахта етиштирган, боққан, кийинтирган) ҳамюртларимизни йўқотишга астойдил киришди. Навбатдаги репрессияни Ўзбекистондан, ўзбеклардан бошлашди...

Шулар ҳақида суҳбатлашиб ўтирганимизда Саломат ая бехос:

- Ҳозир қайси газетадасиз? - деб сўраб қолдилар.

- Адлия вазирлиги муассислигида "Инсон ва қонун" номли газета бор, яқинда газетамиз нашр этилганига беш йил тўлади, шунда ишлайман.

- "Инсон ва қонун"..., - дея ўйланиб қолдилар Саломат ая. - Биз учун самарасиз ўтган ўша йилларда ҳам қонун бор эди, аммо у қоғозда, сўзда яхшироқ акс этарди. Собиқ тузумнинг қонунлари адолатли ишлаганида биз тенги авлод кулфатларга ташланмас, ноҳақ зулм кўрмас эди. Баъзан куйиб кетаман: ўзимиз билган пахтага қачон, қанча сув қуйиш, ўғит беришни ҳам юқоридан айтишарди. Буйруқ кутиб ишлаганмиз. Эркимизни, инон-ихтиёримизни буткул буйруққа топширган эканмиз-да...

Агар бирор хўжалик ёки туманга бош раҳбар бўлсанг, халқдан фақат пахтани — меҳнатни талаб қилсанг, юқоридагиларга сўзсиз ёқардинг. Эл ғами, ташвишлари орага тушса, уларга ён босганинг ошкора билиниб қолса, тамом, ўша кундан бошлаб тақдиринг ҳал бўлар, бўйнингга айб тақиб, ишдан олишар эди (буни мен ўз мисолимда, яъни Ғиждувон туман партия комитетининг бирнчи котиби лавозимида ишлаганимда синаганман)...

- Ўша кунларни мен ҳам яхши эслайман, ая, назаримда қонунсиз яшагандекмиз. Чунки ҳар бир янгилик пахтага боғлаб айтилар, пахтага боғлаб элга етказилар эди. Хуллас, инсоннинг бу дунёда бор-йўқлиги, яхши-ёмонлиги пахта билан ўлчанар эди. Пахта мавсумидаги (то режа бажарилгунча) оммавий сафарбарликни-ку айтмаса ҳам бўлади. Ёшу қари, ўқувчи, талаба — бари далада бўлар, бозорлар ёпилиб, кундуз куни кўчада юришга қўрқар эдик. Ахир, бу қандай азоб, камситиш эди, шундай эмасми?

- Шундай, пахта ўзининг оппоқ ранги, юмшоқ толаси билан ҳаётимизга беозор кириб, сўнг ихтиёримизни, имконимизни, овозимизни чегаралаб, катакка солиб қўйди. Натижада биз пахтазордан нарини кўрмайдиган, ўйламайдиган роботларга айланиб қолдик. Фақат биз ишладикми, десам, йўқ, станок ёки дастгоҳ ёнида соатлаб тер тўкканлар ҳам бор эди. Улардан бизнинг фарқимиз шундаки, ўта содда, ишонувчан эдик. Қонунларни билиш, ҳаққимизни талаб қилиш борасида-ку гапирмаса ҳам бўлади...

- Бугун-чи, бугун қандаймиз?

- Ҳа, опанг ўргилсин, илоё бошинг омон бўлсин, бу саволинг юрагимга малҳам бўлгулик. Ҳамма гап бугунда! Бугунимиз бўлмаса, эртамиз бўлмайди-ку! Биз тенги авлод икки умрни, икки даврни яшаяпмиз. Кечанинг росту ёлғонлари ҳаммадан кўра бизга аёнку, ахир. Энди бу ёғига эрку озодлигимизга шукрона қилмаслик, ўзни мавҳ этиш, йўқотиш билан баробар.

Президентимизга раҳматлар ёғилсинки, у киши фуқаронинг кўнглини биладилар, меҳнаткашни қадрлайдилар, деҳқонни эъзозлайдилар. Шундай пайтларда киши ўзининг кимлиги, нималарга қодирлиги ҳақида ўйлайди, ўз-ўзига ичдан баҳо беради, қаддини ростлайди. Мустақил Ватаннинг озод фуқаросига бундан ортиқ бахт борми? Ўн олти йил жамоа хўжалигида раис, икки йил райкомнинг биринчи котиби, беш йил тандирдек қизиган Қоровулбозорнинг сувсиз, дағал ерларига бригадир бўлиб ишладим. Охирги беш йиллик даврни "сургун" деб айтсангиз ҳам бўлади. Тўрт ой (райкомнинг биринчи котиби сифатида) Гдлян ва унинг ғараз ниятли гуруҳи саволларига жавоб бердим, эзилдим. Ҳақ бўлиб, ҳақнинг жабрини тортдим. Бир нарсага ҳайронманки, бизни ҳимоя қиладиган ҳеч ким йўқ эди. Нега болаларни пахтага чиқардинг, нега оғироёқ аёл пахта теради, деб биров сўрамайди, кимга қанча пул бердинг, ким билан яқинсан ва яна тинкани қуритадиган дўқпўписа, туҳматдан иборат саволлар... Барчаси ўтди, дейману аммо юракда ўша азобларнинг қат-қат излари қолди...

Шу пайт "бувижон"лаб аянинг невaралари мактабдан келиб қолишди. Улар бувисини ачомлаб суратга тушишди. Суҳбатимиз охирламади, болаларнинг шўхлиги, қувноқлиги бунга изн бермади. Ая мададга келган невараларидан хурсанд бўлиб, мени бир пиёла чойга таклиф қилдилар. Йиллар давомида маънавий, жисмоний меҳнатга чидам бериб, иродаси букилмаган бу аёл билан суҳбатлашиш, мириқиб чой ичиш мароқли эди. Ҳа, Саломат аяни 65 ёшда ҳам ғайрат тарк этмаган, умр бўйи қадрдон бўлиб қолган даласидан, меҳнатдан ажрагиси йўқ. Беш фарзанду яна "Соҳибкор" ҳиссадорлик хўжалигига бош бўлиб, элимиз дастурхонини нонга, сабзавот-меваларга тўлдириб, дуо олиб, дуо бериб юрибдилар.

Ражаббой РАУПОВ,
"Инсон ва қонун"нинг махсус мухбири

Бўлай десанг ҳар доим мамнун, Ҳамроҳ бўлсин "Инсон ва қонун"!

Обуна-2001

Муҳтарам муштарий!

Ҳар қадамингизда қонунга, ҳуқуқий муаммога дуч келганингизда Сизга яқин ёрдамчи, маслаҳатчи ва таянч бўладиган республикамизда ягона — ҳуқуқий, ижтимоий-оммабоп газета "Инсон ва қонун"дир.

Унга шу йил 1 октябрдан бошлаб барча алоқа бўлимлари ва шахобчаларида обуна бошланди.

Кеч қолманг! Газетамиз уйингизга, иш жойингизга кириб боришига нима етсин!

Нашр кўрсаткичи:
Якка обуначилар учун - 137
Ташкилотлар учун - 138

ҲАЁТда ҚОНУН ҳимоя бўлсин десангиз...

Журналимизнинг 10-сони нашрдан чиқди

Бугун биз мустақиллик йилларида эришган ютуқларимиз ҳақида фахр ва ифтихор билан гапирар эканмиз, табиийки, уларга эришиш йўлида ҳаётимиз қомуси — Конституциямизнинг муҳим омил бўлганини алоҳида қайд этамиз.

Мустақил давлатчилик, шахс эркинлиги ва озодлиги, жамият ҳамжиҳатлиги ғоялари билан йўғрилган Конституциямиз йиллар синовидан ўтмоқда ва ҳақли равишда ҳаётимиз қомусига айланмоқда.

Таъкидлаш жоизки, асосий қонунимизда ижро ҳокимияти фаолиятига муҳим аҳамият берилган ҳамда унинг давлат тизимидаги ўрни ва вазифаси аниқ белгилаб қўйилган.

"Ҳаёт ва қонун" журналининг 10-сони юридик фанлар номзоди Исматилла Мамановнинг "Ижро ҳокимияти Конституциямиз талқинида" номли мақоласи билан бошланади. Муаллиф ҳаётимизнинг мазмунини белгилаб берган Конституциямизга баҳо берар экан, Асосий Қонунимизда муҳим аҳамият берилган ижро ҳокимияти, унинг давлат тизимидаги ўрни ва вазифаларига алоҳида тўхталиб ўтади. Жумладан, "Конституция Президент зиммасига бутун мамлакат тақдири учун масъулият юклайди. Демак, мамлакатимизда жорий этилган Президентлик бошқаруви кўринишидаги кучли ижро ҳокимияти қонунларни бутун мамлакат ҳудудида аниқ ва оғишмай бажарилишини таъминлаш ҳамда демократик ҳуқуқий давлат барпо этишнинг ишончли кафолати бўлади", дейилади мақолада.

И.Мамановнинг ушбу мақоласида бугунги кунда жамият ҳаётининг барча жабҳаларида қонун устуворлигига эришиш йўлида, бир тизимдан иккинчи тизимга ўтиш даврида кучли ижро ҳокимиятининг бениҳоя зарур эканлиги уқтириб ўтилади.

Қонун ва Фармонлар - халқ хоҳиш-иродасининг ифодаси. Мамлакат ҳамда жамият манфаатларини қўллайдиган бундай ҳужжатлар ижроси билан кучлидир. "Ҳаёт ва қонун" журналининг мухбири Абдулла Собировнинг Урганч шаҳар ҳокимининг ўринбосари Отабек Эрниёзов билан суҳбати кейинги йилларда юртбошимиз томонидан қабул қилинаётган Фармон ва қарорлар, унинг муваффақиятини таъминлаш, аҳоли ижтимоий турмушини барқарорлаштириш каби долзарб масалалар ечимига бағишланган.

Тошкент Давлат юридик институтининг доценти Эминжон Эгамбердиевнинг "Мулкий муносабатлар ёхуд шартнома нима учун керак?" номли мақоласи бозор муносабатларида мулк ҳамда мулкдорнинг роли, мулк эгаси (субъекти) мулкни эгаллаш, ундан фойдаланиш ва тасарруф қилиш қонун-қоидалари ҳақидадир. Жумладан, "Мулкдор, мулк ҳуқуқининг мустақил субъекти сифатида мулкига ўз хоҳишича эгалик қилади, уни тасарруф этади. Шундай бўлса-да, мулкдор ўз мулкидан фойдаланиши экологик муҳитга зарар етказмаслиги, бошқа фуқаролар, юридик шахслар ва давлат ҳуқуқларини ҳамда қонун билан ҳимояланадиган манфаатларини бузмаслиги керак", дейилади мақолада.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда тадбиркорликка кенг йўл берилган бўлиб, у давлат томонидан рағбатлантириб келинмоқда. Ўз.Р ФА Фалсафа ва ҳуқуқ институти бўлим мудири, юридик фанлари номзоди Р.Бўриевнинг "Тадбиркорликни тартибга солишнинг услублари ва ҳуқуқий асослари" номли мақоласи тадбиркорлар учун жуда фойдали қўлланма вазифасини бажаради.

Шунингдек, Қарши Давлат университетининг доценти, тарих фанлари номзоди Очил Бўриевнинг "Миллий менталитет негизи", Ўзбекистон Давлат божхона қўмитаси Божхона коллежи катта ўқитувчиси А.Саидовнинг "Халқаро савдо низоларининг ҳуқуқий тартиби", илмий тадқиқотчи Дилдора Юлдашеванинг "Қадриятлар қадри" номли мақолалари мутахассислар ҳамда кенг омма учун ҳам қизиқарлидир.

Салима Қиличеванинг "Гўзал қизнинг ғариб қисмати ёхуд ўқитувчининг ҳикояси" номли ҳаётий ҳикояси, Н.Алмуродовнинг "Текин томоқнинг таъми бошқа...", Илҳомжон Эгамназаровнинг "Бир оила фожиаси ёки қотиллик анатомияси ҳақида ўйлар" каби мақолалари, "Бу ажиб дунё" рукни остида берилган ОАВ хабарлари ҳам журналдаги материаллар ранг-баранглигини таъминлаб, журналхонларда яхши таассурот қолдиради, деб ўйлаймиз.

Ҳуқуқий онг ва маданиятингиз шаклланишида энг яқин дўстингиз "Ҳаёт ва қонун" юридик журналига 2001 йил учун обуна бўлинг!

"Ҳаёт ва қонун" ҳамиша ҳамроҳингиз бўлсин!

Нашр кўрсаткичи:
Якка обуначилар учун - 902,
Ташкилотлар учун - 903.

А. ОРТИҚОВА

Миннатдорчилик мактуби

БЕҒАРАЗ ЁРДАМИНГИЗГА БАЛЛИ!

Муҳтарам
Бош муҳаррир!

"Ҳаёт ва қонун" юридик журналингиз ва "Инсон ва қонун" ҳуқуқий газетангиз Бирлашган таҳририяти ўз тасарруфида тўпланиб қолган ҳуқуқий нашрларингиз нусхалари ҳамда юридик адабиётларни меҳнат ва ўқув жамоаларига бепул тарқатиш ҳақида қарорга келиб, беҳад хайрли ишга қўл урибди.

Марҳаматли ишингиздан бизнинг ўқув жамоамиз ҳам баҳраманд бўлишди. Яқинда Сизнинг Урганчдаги мухбирлик пунктингиз орқали "Ҳаёт ва қонун" журналининг турфа сонларидан 150 дона, "Замон ва макон" ҳуқуқий таҳлилий китобидан 150 донасини совға сифатида қабул қилиб олдик.

Тўғри-да, улар тўпланиб ётганидан маъно борми? Талабаларимиз Сизларни алқаб, юборган ҳуқуқий нашрларингизни мутолаа қилишаяпти, ҳуқуқий онг ва маданиятини оширишаяпти.

Раҳмат, беғараз ёрдамингиз учун!

Б.ДЎСЧАНОВ,
1-Тошкент Давлат тиббиёт институтининг Урганч филиали директори

"Адолат"нинг янги нашри

БИЗ–ТАБИАТ ФАРЗАНДИМИЗ

Ҳар бир инсон ўзига ҳадя этилмиш табиатнинг соф ҳавосидан тўйиб нафас олишга, унинг ноз-неъматларидан баҳраманд бўлиб яшашга интилади. Тоза ҳаво узоқ умр гарови эканини тушунган инсон сўлим боғлар яратишга, турли-туман экинлар экиб парваришлашга ва ҳалол меҳнати билан атроф-табиатни безатишга интилишларининг боиси ҳам шундан. Биргина бизнинг республикамизда эмас, бутун дунё халқлари бу долзарб вазифага катта эътибор бераётганликлари қувончли, албатта.

Шундай бўлса-да, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини кўз қорачиғидек асраш, муҳофаза қилиш ҳамда сувдан, ердан ва ерости бойликларидан тўғри, унумли фойдаланиш ҳамон кўнгилдагидек эмас. Экологияни яхшилаш борасидаги муаммолар ўз ечимини топмаётир.

Яқинда "Адолат" нашриёти таниқли олим Жума Холмўминовнинг "Экология ва қонун" номли рисоласини чоп этиб, ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилди. Ўн беш бобдан иборат бу китоб экология билан боғлиқ мавзуларга бағишланган бўлиб, унда республикамиздаги вилоят ва туманларнинг ўзига хос табиий хусусиятлари, демографияси, экологик ҳолатлари тўғрисида сўз юритилади.

Жума Холмўминов китобни нашрга тайёрлашда Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" асари ҳамда Олий Мажлис сессияларида қабул қилинган қатор кодекс ва қонунларни дастуриламал қилиб олган.

Китобнинг дастлабки "Экологик аҳвол", "Табиатни муҳофаза қилиш — барчанинг иши" деган бобларида республиканинг маъмурий-ҳуқуқий бўлиниши ва демографик ҳолати билан боғлиқ бўлган аҳоли зичлиги, экологияси ҳақида гап юритилса, "Табиатни муҳофаза қилиш", "Сув, ер ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи" номли бўлимларида мамлакатимиз тарихида табиатга муносабат бўйича амалга оширилган тадбирлар, уларнинг моҳият ва оқибатлари, сувдан фойдаланиш ҳолати, дарёларимизнинг гидрологик тавсифи, канал, кўл ҳамда сув омборларимиздаги сувларнинг экологик ҳолати, давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг сувга доир муносабатларини тартибга солиш бўйича ваколат ҳамда вазифаларга алоҳида ўрин берилган.

Ҳайвонот ва ўсимлик дунёси, уни муҳофаза қилиш бобларида камёб, қолаверса, йўқолиб кетиш хавфи остида турган ҳайвонларни ҳимоя қилиш, табиатимиз кўрки ҳисобланган ўсимликларни, ўрмонларни асраб қолиш, парваришлаш масалалари кенг ёритилган.

"Давлат ер кадастри ва унинг ҳуқуқий асослари", "Ер ва еростидан фойдаланганлик учун солиқ тартиби" деган бобларда юридик ва жисмоний шахсларнинг ерсувдан фойдаланганликлари учун тўланадиган солиқ ставкалари, солиқ олинмайдиган ер участкалари, ер солиғидан озод этиш тартиби каби қонуний йўл-йўриқларга алоҳида ўрин берилган.

Китоб ҳаммага тушунарли, содда тилда ёзилган. Уни ўқиган ҳар бир киши табиатни муҳофаза қилиш билан бирга ер ва унинг ноз-неъматларидан фойдаланиш бўйича ўз ҳуқуқ ва бурчлари ҳамда вазифалари бўйича мавжуд қонун-қоидаларни билиб олади.

З. ДЎСТМАТОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

НАФАҚАТ ҲУҚУҚШУНОСЛАР...

...балки барча ёшдагилар учун доимий маслаҳатгўй

Яқинда ҳуқуқшунос олимлар З.Исломов, О.Ҳусанов, М.Мирҳамидовларнинг "Ҳуқуқшунослик" номли ўқув қўлланмаси босмадан чиқди. Ушбу қўлланмада давлат ва ҳуқуқ назарияси, конституциявий ҳуқуқ, фуқаролик, оила, меҳнат, жиноят ҳуқуқи асослари, маъмурий ҳуқуқнинг асосий тушунчалари бўйича маърузалар матни ўз мужассамлигини топган. Бу маърузалар Президентимиз И. Каримов томонидан қўйилган демократик ҳуқуқий давлатни шакллантириш, халқимизнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, ўқувчи ёшлар ва талабаларда қонунга ҳурмат, қонунбузарликка қарши муросасизлик туйғуларини тарбиялаш вазифаларини амалга оширишда муҳим кўмакчи бўлишга қаратилган.

Дарслик энг замонавий талаблар, энг сўнгги меъёрий ва қонун ҳужжатлари асосида тайёрланган. Худди шу сабабли ҳам уни нашрга Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ўқув дастурлари, дарсликлар ва ўқув қўлланмаларини қайта кўриб чиқиш ва янгиларини яратиш бўйича республика мувофиқлаштириш комиссияси тавсия этгани бежиз эмас.

Қўлланмада ҳуқуқ фани олдида турган муаммовий масалалар ҳам ўз ифодасини топган. Бу эса унинг назарий савияси юқори эканлигидан далолат беради. Қўлланмадан ўрин олган услубий йўл-йўриқлар, ҳар бир мавзу бўйича мустақил ўрганиш учун зарур манбалар (раҳбарий, ўқув адабиётлари, қонунлар)нинг илова қилинганлиги ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Ушбу қўлланма ўқувчилар ва талабаларга ҳуқуқшунослик асосларидан билим бериш билан бирга кундалик ҳаётда барча учун зарур бўлган ҳуқуқий йўл-йўриқлар (мулк ҳуқуқи, битимлар, шартномалар, меҳнат шартномаси, никоҳ тузиш, никоҳнинг бекор бўлиши, маъмурий ва жиноий жавобгарилк асослари ва ҳ.к.) ҳам беради. Бинобарин, ушбу қўлланма барча ёшдагилар учун ҳам доимий маслаҳатгўй бўлиб қолишига ишонамиз.

И. ЗОКИРОВ

МУАССИС
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Ғайбулло РАҲИМОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Эркин ҚУДРАТОВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Аслиддин БОЛИЕВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Узоқ БОЗОРОВ
Шуҳрат РЎЗИНАЗАРОВ
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-945 Тиражи-10.000. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00

Навбатчи:
Р. САИДОВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи:
З. ШЕРМАТОВА
Компьютерда матн терувчи:
М. ДЎСТОВА

700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси 3.
Тел: 133-24-41
132-14-18
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.

МАНЗИЛИМИЗ